

Mpr nr. A024010 - - Dato : 18740715

Forfatter: Gædeken Selmer Ingerslev, godsejer

Emnegruppe: Administration

Tekst: Oprettelse af anstalt for uhelbredeligt sindssyge i Viborg. På grund af overbelægningen dels på Vordingborgsasylet men i særdeleshed på det jyske asyl, har sandsynligvis Richard fra justitsministeriet foreslået at omdanne straffeanstalten i Viborg til depotanstalt for uhelbredeligt sindssyge. Den nærmere planlægning varetages af professor Gædeken, der har været reservelæge på jyske asyl. Planerne fremsendes til kommentar hos Selmer fra sundhedskollegiet. Selmers svar er et brev på flere sider, som jeg desværre ikke kan læse. Breve fra godsejer Ingerslev vedrørende forhandlinger i folketinget

<http://museum-psyk.dk/admin%20htm-asp/Kasser/A%200024/1HTM/024-010.htm>

SE NEDENFOR

Kjøbenhavn, den 10de Junii 1874

I
Samvældeskrivnævne af 3de Marts d. A. mættet
valgte Justitiekommisjoni, Savit Domstols-Collegiet om, at der
for at afferjede Mængel paa Pladsen i Døgningssæd og i den
nu ejedæmme Døgningssæd nuværende Døgningssæd om
om at omtænde Klædningstullen ved Viborg, der hældes
med Legge, til en Ingolæs Yule for færdene udelbundelig
til 3de Døgningssæd fra foerstesten, Rationen, pris Døg-
sæd paa de bæste varende Døgningssæd tætten ikke kan au-
føre forover for den 3de Maj, saavært af Kemi, Savit,
med et mættet til Quidtæg for Klædning Annullation
hilsminbrogka fosalvøbige Mænner, begjortes den 2de,
Aralds fra Collegiet om, saavært en Døgning, hvor den
præsident, mættet hænne anbefales og fra fra den 1de Loge,
næste dæbige Klædningstullen i alle Tider ikke gis
Påm for færdenskellige Indsigtsret, at hæftigt til den
bægdelige Døgning, som i anden præsidentens mættet
med Klædning Førstædt, derfor nævntes mig.

Den forlængte lovloving afgav Collegiet en Skrivnævne
af 9de Marts d. A., hvorfra følgte en Gjæstgært, man
da Collegiet i den nævnte fandt ejendom, at Klædning til
Leggningens Døgningstullen fandt i færd med den, hværtil
Collegiets Præsident, at det ikke fandt sig i Klædning til
at afhæve sig overfor gennemset den hænde legges til Quidt,
først al mættet Præsident i den forordnede Collegiet
Annullig sagd, for minstens i en færdens Døgning
af 17de af M. annuller Collegiet et mættet dets gærdelige
Lovloving i Dagen.

Det, som Collegiet i den ovennævnte Skrivnævne fandt

aulegður súw, snagn fámuðar með kláruu nra foennunumlig.

1, Þe iðan gauðan singr Aukal af ðe for Díudýga býfimur
Þinn liggr sáa fóid hlemmis, at það hugn mallar eru og
de til Þaðskvæganga býfimur Qaardorur blinnr for eru
snorlig. Þetta gjöldra foennunumlig eru eru omvunni

Kastálleflói, sín orða, laða glægu kommu til ak liggr
6 Ósægrar eru eru eru af ðe tilfórum Qaardu.

2, Ósægrar eru for finnir; Þinn 3 ½ alar bonts Ósægrar,
gauði sú saðan Þ. Klæfa hinnur þaðan Maður til þáro.

3, Ósægrar eru Aukal av, mannligr iðru omvunnu
Kastálleflói, níkistroðslik; Ósægrar bér fyr og gau
flor arðar Þ. Þóðar nra boarðvi.

4, Óallar af hliðum ar gauðar nísaþjómsleg; Óallar nra
for smalla og eru ar ingru Collagaam.

5, Óauðgjárdar bér iðan liggr miðr eftir imellum Þygðar
nra og om mulig falltrúaður til ósíga Þegningarsvæða

6, Þjóðannar ar lagt sáa offidur og fóru lerk, at eru dagligr
þorðningsgangur til blinn megr býforskr Þornd.

7, Þa flæða Ólofðar nilla blinn naðraliga al matilvara
þorðnu Collagrat inntakar aftur W. miðavintur súna

þa leggjoring uðalur sig um kláru, ar eru miðr Þjóða
mígrar, súw ek suðaði súga ak fóru til miðborge. Þa
ar umligr af Þorð Rígljós Þat fóra ak nitr iðan alar
gauður fóður ak Aukal Collagrat, man bér gjóður
þeging, man og sáa gauður fóður en vánl af ðe ósíga
klárat man mrað gjóður þeging, Þadig ak fóru fregi
liggrude, frosmaða man fóður ekki bér lár foodis gau
Ósægrar og fóður manna man i allt ald bér in Þorðu
vinnu foodið til Aftur og W. og súna. Guðniður er
ath noor viðigðrat Þinnur dæður sig an Maning er, su
lurða Collagrat til noor mellað Þorðum, malla

Arbaidspoon og ikke Arbaidspoon, mellom Arbejde og Uarbejde;
det er en uudgåelig forskel af blomstlige, af fyldte blomster, opf. n.
Kunstens Collagint skal derved se til den smukkeste
til høje Kunststof.

1, at da, med umannlig al gjennemgang, samme gaa du af
dem vi bælgende Aarholt vi hører vedvarende Palæum
vil og gaa, snoeaaen af dyre træ i højst kilde af Col-
legien og Kælden Bagtræ dina bli i Døgnsaal over
at snuke til nu Graduationens Kæld.

2, at du vil mædte, snoebæltet da Rygge, der af dem vi kan
arbejde for en god kilde af oplæg i en saaer Aarholt,
der sig i de forhøjellige områder og Kælden Palæovinen, og

3, at du vil mædte Collagint de ensige Smukkeste
snoebælt bygningerne i landet med den givne din
mig, kilde for kan fæde fornuft forespurde nu Kæld,
mægtig for Dr. Gædeken af 11th Octo 1873, nu Komiske
for Aarholt Storh af 27 Febr. d. a., samt de hel Dagene
forinden Engholm, for kan efter afbrugttagne bælt
tilbageværende med dets Dømme, da værde, på hvilket
det har været udeligt.

Maa Collagint Regne

H. H. Sørensen
Diracens -

Sahnest

O. C. L.

Omologer med den nærværende Præsident Aarholt.

I Henhold hertil maa jeg ønske at have Bemyndigelse til af Statskassen at tilskyde et Belsb til Aftoldelsen af Udgifterne ved de eventuelle Foranstaltninger til Færgeforholdenes Forbedring af samme Størrelse som det Tilstud, der dertil ydes fra Amtsraadskredsen, dog ikke ud over 12,000 Rd. Jeg skal derfor anmode det ørste Udvælg om behageligen at ville være uleiligt med ved 3die Behandling af Finantslovsforslaget for 1874—75 at stille følgende ændringsforslag til § 25:

Som et nyt Nummer tilføjes:

Som Bidrag til Udgifterne ved en Forbedring af Færgeforholdene ved Kallehave og Koster kan af Statskassen udredes indtil 12,000 Rd."

32.

Justitsministeriet.

Kjøbenhavn, den 11te Marts 1874.

Allerede i længere Tid har, som det vil være det ørste Udvælg bekjendt, Spørgsmålet om en Omdannelse af en af Landets Straffeanstalter, navnlig Viborg Straffeanstalt til et Asyl for uhelbredelige Sindssyge, været Gjenstand for forberedende Undersøgelser og Overveielser i Ministeriet. Uagtet nemlig de twende i Henhold til Plakat 13de Oktober 1847 og Lov af 20de August 1853 opførte Sindssygeanstalter henholdsvis i Medfør af Lov 16de Februar 1856 og i Medfør af Lov 3die April 1868 ere blevne udvidede til at optage hver et Antal af henholdsvis 400 og 450 Sindssyge og til ogsaa at modtage uhelbredelige Patienter, har der dog i de senere Aar navnlig i den jydske Sindssygeanstalt vist sig en følelig Mangel paa Plads. I Særdeleshed har Antallet af ældre uhelbredelige Patienter vist sig saa stort, og Afgangen af saadanne Sindssyge saa ringe, at der paa Grund heraf er Fare for, at Anstalterne ikke i tilstrækkeligt Omfang ville være i Stand til til enhver Tid at modtage de frie Tilfælde, hvis hurtigst mulige Behandling maa betragtes som en af de væsentligste Sider af disse Anstalters Virksomhed. Ulemperne i saa Henseende gjøre sig allerede nu sterkt gjeldende for Nørrejyllands Vedkommende, navnlig fordi der i denne Landsdel ikkun findes en enkelt kommunal Anstalt, der kan tjene som Hjælpeanstalt for Hovedanstalten, og i de senere Aars Bereininger har derfor Direktionen for den nærejyske Sindssygeanstalt gjentagende henledet Opmærksomheden paa det Eryt, som Mangel paa Plads udgør paa Anstalten, ligesom Direktionen ogsaa har set sig nødtaget til at gjøre det til Gjenstand for Overveielse, om ikke Ulemperne vilde kunne formindskes ved at forhøje Betalingen for 3die Klasses Patienter, idet Direktionen antog, at en saadan Forhøjelse vilde kunne have til Følge, at navnlig en Del ældre Patienter, hvis Tilstand er saadan, at de til Nød kunne undvære Opholdet i Anstalten, vilde blive tagne hjem af de paagjældende Kommuner og anbragte paa anden Maade. Det Direktionen forelagde Ministeriet Forslag desangaaende, i hvilken den i Øvrigt udtalte sig for Nødvendigheden af, at der snarest mulig tilveiebringes endnu en Sindssygeanstalt foruden den nærejyske og Østifternes, oplyste den, at der den 31te Marts f. A. var indtegnet 27 Ekspertanter (20 Mænd og 7 Kvinder), og at dette Antal den 1ste Oktober f. A. var steget til 45 (26 Mænd og 19 Kvinder), hvoriblandt Uhelbredelige, som have været indmeldte over et Aar uden at kunne modtages. Da Afgangen fra Anstalten, ytrer Direktionen, ikke kan holde Skridt med Indmeldelserne, vil Antallet af Ekspertanter vedblive at stige, og skjont der holdes over, at kun de Pladser, der blive ledige ved Afgang af Uhelbredelige, igjen belægges med andre Uhelbredelige, ville dog de Pladser, som kunne belægges med Uhelbredelige, efterhaanden formindskes i Antal, da følgeskellig altid en Del af de præsumtiv helbrede Patienter, der optages i Stedet for dem, der udgaa som helbrede, ikke kommer sig, men forbliver i Anstalten og forsgør Massen af de Uhelbredelige, tildeles fordi Udfigten til et heldigt Resultat af Behandlingen formindskes i den Tid, der sædvanlig maa hengaa fra Innmeldelsen, indtil Pladsen tillader at modtage dem. Direktionen bemærker sluttelig, at der ikke er Grund til at betragte denne Pladsmangel som forbigaende, i hvilken Henseende fremhæves, at da Jyllands Befolning, som i de 20 Aar fra 1850—70 er steget

fra 604,000 til 788,000 Indvaanere, aarlig maa antages at voxe med 9 à 10,000 Mennesker, og da denne Tilvoert igjen medfører en tilsvarende Forøgelse af Provindsens Sindssyge, (efter statistiske Bureaus Opgivelse lidt over 1 paa 1,000 Individuer, et Tal, der dog af forskellige Grunde maa anses for at være ikke lidet under det virkelige), saa tør det efter Direktionens Mening med Sikkerhed siges, at Anstalten med sit nuværende Omfang Aar for Aar vil blive mere ude af Stand til at tilfredsstille Trangen til Indleggelse af nye Patienter, alene paa Grund af Befolkningens Tilvoert og uanset de øvrige Omstændigheder, som erfaringsmæssigt bidrage til, at de uhelbredelige Syge i enhver Anstalt lidt efter lidt voxe i Antal og optage Pladsen for friske og helbredelige Tilstede.

Hvad Øststernes Anstalt angaaer, der først fra 1ste Oktober 1871 aabnedes for uhelbredelige Sindssyge, har allerede nu Mangel paa Plads til at modtage uhelbredelige, navnlig 3die Klasses Patienter, gjort sig gyldende, uagter Øststerne have flere kommunale eller for mindre Kredse bestemte Anstalter, der hidtil have kunnet formindsk Begjærer efter at stedes til Indleggelse paa den fælles Anstalt (Stege, Sæby, Odense Graabydrehospital). Idet Ministeriet tror at kunne henvise til en Udtalelse fra Overlegen for den nævnte Anstalt i Anledning af Spørgsmaalet om at nedlægge Graabydre Hospitals Afdeling for Sindssyge, Minstrialstiden 1872 Afdeling B., Pag. 134—135, og idet man bemærker, at Spørgsmaalet om denne Afdelings Nedlægelse, paa hvilken der fra Hospitallets Side gjentagne Gange er insisteret, fun er udsat, indtil en saadan Nedlægelse kan tilstedes, uden at Følgerne heraf blive altfor følsomme for Sindssygeforholdene, skal man kun tilføje, at det af en fra den seneste Tid foreliggende Udtalelse fra den nævnte Overlege fremgaaer, at de ved Anstaltens Udvidelse erhvervede Pladsen for Uhelbredelige i 3die Forpleningsklasse efter Udsøbet af Aaret 1872 vare belagte, og at det vel tør antages efter den succesive og over et ikke fort Tidsrum udstrakte Indsendelse af saadanne Patienter, at i alt Væsentligt rundt om fra de meist trængende og for Forholdene besværlige Uhelbredelige i Øststernes have fundet Anbringelse, men at dette dog ingenlunde gjelder alle Uhelbredelige, idet der tvertimod jevnlig indkommer Anmodninger om Optagelse af Adskillige, som man senere af forskellige Hensyn er blevet tract af at lade blive i de gamle Forhold, hvilke Patienter da Anstalten foreløbig har maattet afvise og stille en fremtidig Vacance i Udsigt, en Udsigt, som Overlegen imidlertid betegner som meget problematisk.

Ministeriet maa efter det saaledes Foreliggende anse det for givet, at der allerede nu er Mangel paa Plads i de twende Sindssygeanstalter, at der ikke er Udsigt til, at denne Ulempe vil formindskes, men tvertimod al Grund til at antage, at den vil gjøre sig mere og mere gyldende, og at den navnlig hidrører fra det store, stedse voksende Antal af uhelbredelige Sindssyge, henskønne til 3die Forpleningsklasse. Om nu end en Formindskelse af Tilgangen eller en sterkere Usgang af saadanne Patienter vilde kunne bewirkes ved det af Direktionen for den nærmeste Anstalt foreslaede Middel, en Forhøielse af Betalingen for denne Klasses Patienter, et Middel, som Ministeriet i Øvrigt selv tidligere har anmodet Direktionen om at gjøre til Gjenstand for nærmere Overveielse, saa maatte det dog erkendes, at der frembyder sig berettigede Indvendinger mod samme, og at det kun kan betragtes som et Nødmiddel, til hvilket man ikke bør tage sin Tilflugt, saa længe det paa nogen Maade er muligt at anvise de Patienter, hvorum der er Tale, Plads under lignende Forhold som dem, Fællesanstalterne frembyde, uden paa den anden Side at lade dem optage den Plads, som efter hele Planen for Sindssygevesenet dog nærmest bør forbeholdes for saadanne Sindssyge, hvis hurtigt mulige Behandling giver Haab om Helbredelse.

En saadan Mulighed har Ministeriet troet, at der har frembudt sig, efterat det i de senere Aar har viist sig, at der findt en meget betydelig Nedgang Sted i Antallet af Fanger i Strafanstalterne, og da nærmere Undersøgelser have maattet bibringe Ministeriet den Overbevisning, at denne Nedgang, der væsentligt maa antages at hidvære fra, at der i Henhold til Straffelovens mildere Bestemmelser nu idommes Strafarbeide i et langt ringere Omfang og for kortere Tid end efter den eldste Straffelovgivning, er saa konstant, at der nu vil kunne være Tale om at nedlægge en af de benyttede Strafanstalter og da nærmest den i Henhold til Lov af 19de Februar 1861 i Tiden fra 1861 til 1865 opførte Straffeansalt i Viborg. Til nærmere Besyning af de saaledes berørte Forhold skal Ministeriet ikke undlade at meddele følgende Oplysninger. Hvad Spørgsmaalet om Nedgang i Fangeantallet angaaer, stiller Forholdet sig saaledes:

den 1ste Juli 1866 var Antallet	1294	Mdf.	333	Røf.	ialt	1627
den 31te Mars 1867	—	1199	—	315	—	1514
den — 1868	—	1063	—	282	—	1345
den — 1869	—	1045	—	280	—	1325
den — 1870	—	1013	—	290	—	1303
den — 1871	—	951	—	248	—	1199
den — 1872	—	853	—	265	—	1118
den — 1873	—	766	—	222	—	988
den 1ste Oktober 1873	—	679	—	186	—	865

Saa fremst Viborg Strafanstalt, der alene anvendes til mandlige Straffanger, nedlægges, ville disse Fanger være at anbringe i Strafanstalterne ved Brædselslille og Horsens, men, da disse kunne optage henholdsvis 400 og 500 Fanger, ville de være fuldkommen i stand til at rumme det nuværende Antal af mandlige Straffanger, og det turde fremdeles af efterfølgende Beregning fremgaa, at der ei heller for Fremtiden er Grund til at antage, at de ikke skulle være tilstrækkelige. Af Lughusfanger, der hidtil have affsonet Straffen i Strafanstalterne ved Horsens og i Viborg, og som, hvis sidstnævnte Anstalt bliver nedlagt for Fremtiden, skulle udgaa Straffen i Strafanstalten ved Horsens, er der efter vedfølgende Beregning siden 1ste Juli 1866 gjennemsnitlig hvort Aar afleveret $77\frac{5}{6}$ Fanger. Da det er sandsynligt, at der fremtidig hyppigere end lidt hvort Aar afleveret Lughusarbeide, naar Dommeren efter Straffelovens § 17 har Valget hidtil vil blive idømt Lughusarbeide, naar Dommeren efter Straffelovens § 17 har Valget mellem Lughus- og Forbedringshusarbeide, har man til det nævnte Antal troet at burde legge ca. 25 p.C., hvorved udkommer et Gjennemsnitsantal af 97. Naar dette Gjennemsnitsantal legges til Grund, maa det antages, at det høieste Antal af Straffanger domte til Lughusarbeide, som samtidig udstaa Straf, vil blive 467, hvorfra dog maa drages 56, som efter Reglerne i Anordning af 13de Februar d. A. ere paa den betingede Benaadnings Stadium, og som altfaa ikke befinde sig i Anstalten, og man faar saaledes som det fremtidige Antal 411, ved hvilken Beregning der ikke er taget Hensyn til Dødsfald (ca. 10 om Aaret) eller til ubetingede Benaadninger. Der vil altfaa for det Første Intet være til Hinder for, at Horsens Strafanstalt, Benaadninger. Der vil altfaa for det Første Intet være til Hinder for, at Horsens Strafanstalt, som er indrettet til 500 Fanger, kan rumme alle de til Lughusarbeide domte Forbrydere. — Af Forbedringshusfanger, der hidtil have affsonet Straffen i Brædselslille og fra 1870 for en ringe Del i Viborg, er der siden 1ste Juli 1866 aarlig til de nævnte Strafanstalter afleveret 380, der ved en gjennemsnitlig Straffetid af 1,1 Aar (etter den aftordede Cellestraf) giver et Antal af 418. Dette Antal er altfaa for højt til at kunne rummes alene i Brædselslille, der kun er indrettet til at modtage 400. Da det derhos maa anses for en heldig Bestemmelse at de Forbedringshusfanger, som sandsynlig ikke kunne udholde Cellestraffen, afgives til en Fællesanstalt, hvori de eventuelt kunne overgaa til Fællesslab for da at behandles efter den Kongelige Anordning af 13de Februar d. A. § 20, vil det derfor være baade fornødent og rigtigt ogsaa for den Slags Fanger at bestemme Straffestedet til Horsens. Antallet af disse Fanger kan anfaas til 55, og, efter hvad ovenfor er bemerket, vil der i Horsens Strafanstalt være Plads for dem. — Det hele faktulerede Fangeantal 829 (Lughusfanger 411, Forbedringshusfanger 418) vilde saaledes blive placeret:

Lughusfanger. Forbedringshusfanger. Talt.

i Horsens.....	411	55	466
i Brædselslille...		363	363.

Hertil kommer endnu, at Fængselsvæsenet stedse har en Uflugt i det forrige Kvindefængsel paa Christianshavn, der er indrettet til 350 Personer med 60 Enkeltceller og 200 Natceller, og som i 1870 overlodtes Københavns Arrestvæsen paa 5 Aar med en Opføjelsesfrist af 2 Aar.

Medens Nedlæggelsen af Strafanstalten i Viborg ikke vilde medføre nogen Forandring for Brædselslille Strafanstalts Vedkommende, vilde den derimod medføre Nødvendigheden af et mindre Byggearbeide i Horsens Strafanstalt af Hensyn til, at, som anført, de Forbedringshusfanger, som hidtil ere afgivne til Viborg, fremtidig skulle afgives til Strafanstalten i Horsens. Det maatte nemlig under denne Forudsætning anses fornødent at tilveiebringe et større Antal Isolationsceller, end der nu findes i sidstnævnte Strafanstalt. Af de i Viborg henfiddende 55 Forbedringshusfanger kunne nemlig ca. 45 antages at skulle henfødes i Enkeltcelle. Dernæst maatte der holdes nogle Celler i Berestdab for de Cellefanger, der ønske at affone Forberedelsesstadiet i Enkeltcelle. Paa det nævnte Stadium antages der efter den ovenberørte Beregning at henfødes 24 Personer, hvortil der kan faktuleres 12 Celler. Hvis hertil et passende Antal Straffeceller, antages der i det Hele at behøves ca. 62 Celler, og da der i Horsens haves 14 Enkeltceller, vilde der behøves endnu 48 Enkeltceller. I Viborg rummer Celleafdelingen 50 Celler.

Efter hoslagte af Bygningsinspektør Walther udarbeidede og af Befyrenen for Justits-

ministeriets Kontor for Fængselssager gjennemgaaede Plan maa det nu antages, at der i en af Æspiene i Horsens Strafanstalt, som for Tiden er optagen af Soveceller, vil kunne indrettes en hensigtsmæssig Afdeling, bestaaende af 48 Isolationsceller, 12 i hver af Æspiens 4 Etager. Denne Del af Anstalten er for Tiden benyttet til 80 Natceller, som ville kunne undværes. Der er nemlig for Tiden i det Hele taget 432 Natceller, som ved denne Forandring vilde reduceres til 352. Efter den omtalte Beregning skal der, naar Overgangsstadiet, paa hvilket Fangerne ikke sove i Natceller, fraregnes, være Plads til 359 Fanger i Natceller; men tages der Hensyn til Fanger, der ligge paa de sælles Sovesale som gamle og offaldige eller som syge, vil det overenkomne Antal af 352 være aldeles tilstrekkeligt. Efter Overslaget vil der til Indretningen af den paatenkte nye Isolationsafdeling medgaa et Beløb af 12,012 Rd., naar der til samme benyttes alt Inventariet, Døre, Borde, Gallerier osv., der for Tiden benyttes i Celleafdelingen i Viborg, men Beløbet kan muligt gaa noget ned ved, om end i mindre Omfang, at benytte Fangerne Arbeidskraft.

Det Ministeriet allerede efter de foreløbige foreliggende Oplysninger maatte antage, at Strafanstalten i Viborg vilde kunne undværes, laa det nær at gjøre det til Gjenstand for Overveielse, om ikke de betydelige Bygninger, der ved denne Strafanstalts Nedlæggelse vilde erholdes til Raadighed, maatte kunne hjælpe, i alt Fald med nogen Omdannelse, til et Asyl for Sindssyge. Saafremt der nemlig ikke fra det lægelige Synspunkt kunde reises berettigede Indvendinger mod Benyttelsen af et saadan Komplex til en Anstalt, der nærmest maatte betragtes som en Depotanstalt for saadanne uhelbredelige, til 3de Forpleiningsklasse henhørende Patienter, hvis Ophold paa de bestaaende Sindssygeanstalter ikke kan anses fornødne for deres Tilstand, maatte det for Ministeriet foreløbig stille sig faaledes, at der ved at undergive den nævnte Strafanstalts Bygninger den fornødne Ombrygning og erhverve for samme et passende Jordtilliggende, maatte kunne erhverves en Anstalt, der afgav et hensigtsmæssigt Asyl, i hvilket den paagjeldende Klasse kunde finde et Opholdssted, der, saa nær som Omsætningerne tillade det, hvorede til det, der tidligere var anvoist dem i de bestaaende Anstalter, og at dette kunde tilveiebringes saa hurtigt og med forholdsvis saa ringe Beløftning, at den tilstedevarende Trang allerede i en nær Fremtid kunde ventes afhjulpen, medens det maatte anses for givet, at der, saafremt der skulde reises Forhandling om Tilveiebringelsen af en hel ny Sindssygeanstalt, dertil vilde medgaa allerede længere Tid, og selv om Forhandlingerne førte til Bevilgelsen af de fornødne Midler, endnu et ubestemmeligt længere Tidsrum, før en saadan Anstalt kunde aabnes.

Før at tilveiebringe et foreløbige Grundlag for de videre Undersøgelser i saa Henseende har Ministeriet dersor i forrige Sommer anmodet forhenværende Reservelege ved en Sindssygeanstalt, Lektor ved Universitetet, Dr. med. Gædeken om efter en stedlig Undersøgelse af Forholdene at ytre sin Mening over Sagen, og modtog Ministeriet derefter den vedlagte Betyrkning af 11te Oktober f. A. og, da denne i det Hele udtalte sig gunstigt for Tanken, har Ministeriet derefter foretaget videre Skridt ved gennem Amtmanden over Viborg Amt dels ai indlede Forhandlinger om eventuel Eryvervelse af nogle i Anstalten umiddelbare Arealer, som det maatte anses magtpaalligende at erholde Raadighed over, dels at anmode en Arkitekt om, under Raadsførel med og Veiledning af Dr. Gædeken, som i saa Henseende velvilligt tilbød Ministeriet sin yderligere Bistand, at udarbeide de nærmere Planer og Overslag til Strafanstalts Omdannelse til et nærmest for uhelbredelige Patienter af 3de Forpleiningsklasse beregnet Asyl. Fra Amtmanden over Viborg Amt har Ministeriet derefter modtaget den ligeledes vedlagte Meddelelse, hvoraf vil erfares, at der af de paa de vedførende Rids angivne Arealer kan erholdes 6²/₁₀ Tønder Land for circa 18,700 Rd. eller, som det maa antages, circa 4 Tønder for circa 12,000 Rd. Endelig har Ministeriet, efter at Dr. Gædeken under et Ophold i Viborg har konfereret med Arkitekten, fra Sidstnævnte modtaget de vedlagte Planer og en Kalkule, der, under Henvisning til det i Øvrigt endnu ikke modtagne Overslag, anslår Omkostningerne til Strafanstalts Omdannelse til et Asyl for 450 uhelbredelige Patienter (235 Mandfolk og 215 Kvinder) til 69,000 Rd., hvortil dog maa lægges et Beløb for den nuværende Cellebygnings Inventarium, som Arkitekten har paaregnet til Salg, medens Ministeriet som anført agter at benytte det til en paatenkta Celleafdeling i Horsens Strafanstalt. Ministeriet skal her tilspøje, at efter hvad der er Samme bekjendt fra Strafanstalten, haves der en god og fuldkommen rigelig Vandforsyning til den paaregnede Patientbestand.

Med Hensyn til den overomhandlede Plans økonomiske Betydning i det Hele skal Ministeriet bemærke Følgende. Nedlæggelsen af Viborg Strafanstalt og de her henfiddende Fangers Overflyttelse til Horsens Strafanstalt vil foruden det ovenomhandlede Byggearbeide i sidstnævnte Anstalt selvfølgelig medføre Nødvendigheden af en Forsegelse af Opsynspersonalet i denne Anstalt; dette udgør for Tiden 21 Personer og antages at maatte forøges med 12, som der imidlertid ikke vil være Grund til at antage paa een Gang, men kun efterhaanden, som det vor-

ende Antal Fanger gjør det nødvendigt. Endvidere maatte Beløbet til Opvarmning, Belysning Legehonorar, Undervisning og Kontorhold noget forhøjes, hvorhos det turde anses billigt, at Lønningerne til Inspektøren og Presten stilles lige med de for Christianshavns og Bridsløse-lille Strafanstalter normerede Lønninger. Hvad angaaer Lønningen til det forsgedte Antal Betjente, gaar man foreløbig ud fra, at fortrinsvis de Betjente ved Viborg, som findes skiftede hertil, foretrefkes. Tager man 12 af de høist lønnede Betjente i Viborg, erholder man en Merudgift i Horsens Strafanstalt aarlig:

til Opsynspersonalets Lønning af	4,908 Rd.
til Uniformer	168 —
til Opvarmning og Belysning	2,000 —
til Legehonorar, Undervisning og Kontorhold beregnes	450 —
personlige Tillæg, eventuelt Forhøielse af Lønnen til Inspektør og Præst	400 —
	7,926 Rd.,

medens der ved Nedlæggelsen af Viborg Strafanstalt aarlig spares:

paa Medhjælpssummen til Lønninger og Kontorhold	15,228 Rd.
Lønninger til Inspektør og Præst	1,800 —
Uniformer og Brændelsdeputater	448 —
Opvarmning og Belysning	5,000 —
Bygningernes Vedligeholdelse	3,500 —
Skatter og Assurance	1,000 —

26,976 Rd.

Som ovenfor anført vilde til Opførelse af en Celleafdeling i Horsens Strafanstalt medgaa 12,012 Rd.
til Erhvervelse af Jordarealer for det eventuelle Asyl i Viborg høist 18,700 —
til Ombygning af Strafanstalten i Viborg beregnes, henset til, at Inventariet i Celleafdelingen agtes benyttet i Horsens 72,000 —

102,712 Rd.

Før en Udgift en Gang for alle af ca. 100,000 Rd. og med en aarlig Besparelse paa Fængselsvesenets Budget af ca. 19,000 Rd., hvorfra dog i de første Aar maa drages den Understøttelse, der, i Lighed med hvad tidligere er sket, forudsættes at ville blive tilstaaet de Funktionærer ved Strafanstalten i Viborg, hvis Ejendomme ikke længere bliver benyttet, vilde man saaledes kunne vente at erholde et Asyl for ca. 450 uhelbredelige Sindssyge af 3die Forpleiningsklasse, uden at udsætte Fængselsvesenets Interesser for nogetomhøjest Skar.

X Den økonomiske Hensyn henstaaer saavel til de betydelige Udgifter, som Anlaaget af en hel ny Sindshygeanstalt vilde medføre, som til det ringe Udbytte, Vorstalget af det betydelige Komplex, Strafanstaltens Bygninger udgjør, vilde give, tør det saaledes vistnok siges, at Planen frembyder meget væsentlige Fordele, som paa ingen Maade tor overses, navnlig i Betragtning af de meget betydelige Krav, som Opførelsen af de twende Sindshygeanstalter have stillet til de vedkommende Landsdele. Hertil kommer nu Hensynet til, at Planens Realisation, hvis den fra den legeelige Side ellers kan anbefales, vilde bringe hurtig Hjælp, medens dens Afvisning vilde skyde Spørgsmaalet ud i en ubestemmelig Fremtid og medføre Nødvendigheden af midlertidige Foranstaltninger, der frembyde væsentlige Ulemper. Tilbage staar saaledes Spørgsmaalet om, hvorvidt en Ordning som den paatentie maatte kunne anbefales ogsaa fra et legevidenskabeligt Synspunkt, eller i alt Fald dog ikke gaae Rum for saa væsentlige Indsigter, at Hensynet til de overfor fremhævede, efter Ministeriets Menig meget væsentlige Fordele maa vige, og om dette Spørgsmaal har Ministeriet anmeldet det Kongelige Sundhedskollegium om at meddele i det Mindste en forelægning, saa snart som Omstændighederne tilslade, hvorefter man fra det nævnte Kollegium har modtaget det i Gjenpart vedspiede Svar.

Om der nu end efter det i Slutningen af Kollegiets Skrivelse indeholdte Forbehold maa imdedes en nærmere Udtalelse fra Kollegiets Side, før endelig Bestemmelse tages. Hjørner Ministeriet dog efter det Foreliggende ikke rettere, end at der er fuld Hjælp til ikke at udfærdige saadanne Skridt, som, for det tilfælde at Planen endelig godkjendes, maa anses højst til at forberede dens hurtigst mulige Gennemførelse. Hvorvel Ministeriet nemlig med det Kongelige Sundhedskollegium kan samstemme i, at Opførelsen af en 3die Helsebreds- og Forpleiningsanstalt fra et legevidenskabeligt Synspunkt har mest for sic kan Ministeriet dog, henset saavel til Nødvendigheden af hurtigt at afhjælpe den tilstedevarende Trang som til de betydelige økono-

! // melle Kordel, en Ombygning af Instalten i Viborg frembyder, ikke Andet end finde, at denn
første Udvæi bør benyttes. Saafremt Undersøgelsens endelige Udsald bliver det, at en saadan Om-
bygning i og for sig maa er hændes at ville tilveiebringe en henføgtsmæssig Evaluationsanstalt.
Ministeriet har derfor troet, at Tiden nu er kommet til ved en Henvendelse til det cærede Fi-
nantsudvalg at sgge Rigsdagens om end fun hertilgældende Billigelse af den paatænkte Plan og
Bevilgelsen af de Midler, der, under Forudsætning af deres endelige Godkendelse af det Konge-
lige Sundhedskollegium, maa anses fornødne til den videre foreløbige Fremme af Sagen uden
ufornødend Ophold.

Hvad dens eventuelle videre Gang angaaer, skal Ministeriet bemærke, at det, hvis Planen fastholdes, vil være fornødent, at Bevilling i saa Henseende føges gennem en særlig Lov, og at det med Hensyn til denne Lovs Forelæggelse forinden vil være at gjøre til Gjen-
stand for Overveielse og Forhandling, om det eventuelle Asyl skal opføres som egentlig Stats-
anstalt eller som en for Nørrejylland og Østjernene med Undtagelse af København fælles provinssielle
Anstalt, samt i første Fald tillige, om Tiden ikke nu er kommen til at gjøre de provinssielle
Sindssygeanstalter ved Aalborg og Aarhus og muligt Københavns Kommunes særskilte
Anstalt til egentlige Statsanstalter. Alle disse Spørgsmål ville imidlertid tidligst kunne finde
deres Afgjørelse i Rigsdagsessionen 1874—75, og der er saaledes levnet al fornøden Tid til at undergive Planen i sine Enkelheder en indgaaende Prøvelse og hertil at benytte særligt Sag-
hændiges Bistand. Men medens den videre Drøftelse af Planen altfaa for saa vidt ikke er paa-
trængende, stiller Sagen sig derimod anderledes med Hensyn til Spørgsmaalet om de foreløbige
fornødne Foranstaltninger. Som det vil ses, betinges Evalueringen af Viborg Strafanstalt fra
Fængselsvæsenets Side af, at der i Horsens Strafanstalt opføres et vist Antal Isolationsceller,
og for at der kan blive Tale om Ombygningens Baabegyndelse i Viborg i Finantsaaret 1875—76,
maa der altfaa allerede i Finantsaaret 1874—75 være stillet de fornødne Midler til Raadighed
til Udførelse af Byggearbejdet i Horsens Strafanstalt. Men hertil kommer, at det er af sædtes
Betydning snarest mulig at erholde de ovenberørte til Instalten størende Jordarealer, hvis Er-
hvervelse formentlig vil være af væsentlig Betydning for hele Planen, paa Haanden, idet en
Oprettelse af en saadan Erhvervelse dels kan bevirk, at Prisen stiger uforholdsmaessigt, —
det ene Bud er strengt taget kun gjeldende til den 9de d. M. — dels kan have til Følge, at
der træffes saadanne Dispositioner over Arealerne, som ogsaa paa anden Maade kunde lægge
Hindringer i Veien for Erhvervelsen. Det vilde saaledes efter Ministeriets Mening være sæ-
deles magtpaalliggende, om man kunde sættes i Stand til for det Tilselde, at Ombygningens
Henføgtsmæssighed endelig godkjendes af det Kongelige Sundhedskollegium, at sage at erholde de
med Hensyn til de ansorte Punkter fornødne Bevillinger allerede gennem Finantsloven for
1874—75, altfaa i den allernermeste Tid.

E Enhold til det Anførte, og idet man endnu en Gang fremhæver, at der af Ministeriet ikke vil blive foretaget nogen bindende Transaktion i denne Sag, forinden det af det Kongelige Sundhedskollegium er endelig erkendt, at Ombygningen maa anses for henføgtsmæssig, skal Ministeriet med Bemerkning, at Finantsministeriet, der dog har troet allerede nu at burde
udtale sig for, at Udgifterne til den eventuelle Anstalt kun fortvivelses udredes af Statskassen, ikke har fundet Noget at erindre mod den efter Justitsministeriets Mening fornødne Bevilling,
saaledes anmode det cærede Udvælgsom til 3die Behandling af Finantslovsprojekten for 1874—75
behageligen at ville stille følgende Endringsforslag til § 25:

Efter Nr. 14 tilføjes et nyt Nummer saalydende :

„Til Indretning af en ny Celleafdeling i Strafanstalten ved Horsens og til Erhvervelse
af de fornødne Jordarealer til et eventuelt Asyl for uehblædelige Sindssyge i Viborg, saaledes
at det Spørgsmål holdes aabent, om Beløbet til det nævnte Asyl endelig skal betragtes som
Statsudgift eller senere tilbagebetales Statskassen af de Dele af Landet, der blive Interescenter
i Instalten 30,000 Rd.”

Udvalget: 18000

12000

Det Kongelige Sundheds-Kollegium.

Kjøbenhavn, den 9de Marts 1874.

„I Skrivelse af 3de d. M. har det cerede Justitsministerium meddelt Sundheds-Kollegiet Underretning om de Forhandlinger, der have fundet Sted, sigtende til at afhjælpe Mangl paa Plads i Øststernes og især i den jydske Sindspsygeanstalt, nærmig for eldre uhelbredelige Patienter, hvilke Forhandlinger have ledet til, at der er opstaet Spørgsmål om at omdanne Straffeanstalten i Viborg ved dens eventuelle Nedleggelse til en Anstalt, der nærmest maatte betragtes som en Depotanstalt for saadanne uhelbredelige, til 3de Forpleningsanstalt henhørende Patienter, hvis Ophold paa de bestaaende Sindspsygeanstalter ikke kan anses fornøden for deres tilstand.

Bed derhos at meddele Kollegiet de i de hermed tilbagehørende Bilag til Grundlag for Planens Realisation tilvæiebragte foreløbige Momenter, har det cerede Ministerium begjert en Udtalelse fra Kollegiet om, hvorvidt en Ordning som den paatænkte maatte kunne anbefales ogsaa fra det lægevidenskabelige Standpunkt eller i alt Fald ikke give Rum for saa væsentlige Sindssygelser, at Hensynet til de betydelige Fordele, som i andre Venstreender vilde opnaas ved Planens Realisation, derfor maatte vige.

I følge heraf skal Kollegiet højstlig bemærke, at det maa erkjende, at der allerede nu er en bestemt paaviselig Trang tilstede til en Forsøgelse af vores Forpleningsanstalter for Sindspsyge, ikke alene for Jyllands, men ogsaa for Øststernes Bedkommende. Det maa ganske slutte sig til den Opsatelse, at det vilde være utilraadeligt, om man søgte at modvirke Kommunernes tilbøjelighed til at indsette fattige Sindspsyge i Anstalterne ved at forhøje Betalingen for disse; thi, om end nogle Sindspsyge i Anstalterne uden særlig Haardhed kunde anbringes til Forpleining i deres Hjem, er der ingen Rimelighed for, at Loddet just vilde træffe disse, og for mange af dem, som Loddet traf, vilde en saadan Etjebne være i høj Grad sørgetlig. Der bør derfor allerede nu tenkes alvorligt paa en forøget Plads i de store provindsielle Anstalter, og da disse allerede hver for sig have et saadant Omfang, at de ikke bør gjøres større, vil det være rigtigt at bygge en ny, der da bør optage Syge fra hele Landet. Heldigt for det hele Anliggendes Ordning vilde det være, om man byggede en 4de Anstalt omrent af samme Bestaffenhed som de 3 bestaaende Anstalter, men da Ministeriet har vægtige Grunde til om muligt at benytte det nuværende Fængsel i Viborg i dette Viemed, har Kollegiet efter det cerede Ministeriums Opsordring taget under Overvejelse, om og hvorledes dette kunde ske.

Det er da for det første fuldkommen sikkert, at Fængelsbygningen i Viborg ikke paa nogen Maade kan omdannes til en tjenlig Helbredelsesanstalt for Sindspsyge. Kollegiet maa fremdeles minde om, at der i vores Sindspsygehospitalet mellem de saakalde Uhelbredelige findes en stor Del, som man ikke uden væsentlig Skade vil kunne overflytte til en Anstalt, der notorisk kun er bestemt for Uhelbredelige, idet dels Sygdommen, trods sin Langvarighed, ikke kan betrægtes som aldeles uhelbredelig, dels den Syge har saa megen Toleranse af sin egen Tilstand, at det vilde være grusomt imod ham at stemple denne paa en saadan Maade. En særlig Forpleningsanstalt for Uhelbredelige maatte altsaa ikke kunne omfatte alle dem, der i vores Asyler af Lægerne sædvanlig betragtes som saadanne, men kun den Del af disse, hvis Uhelbredelighed maatte anses som aldeles afgjort, og mellem disse otter kun dem, hvis hele Sindsforstyring var af den Bestaffenhed, at Overflyttelsen til en ren Forpleningsanstalt ikke kunde antages at ville virke træffende paa dem; at Antallet af saadanne i vores Asyler allerede er temmelig betydeligt, og at det i Fremtiden vil blive endnu større, hvor Kollegiet ikke bestridte. Man kan saaledes ikke bestemt ~~eller~~ lære sig imod, at den for Saadene værende Trang yuges af hjulpen ved Indretningen af en særregen Forpleningsanstalt for Uhelbredelige, naar det iagttages, at denne kun bliver en Evaluationsanstalt for Helbredelsesanstalterne, hvortil disse kun ere berettigede til at sende Syge, som i længere Tid have været under Tagtagelse i dem, og der erhentes for at være af ovennævnte Bestaffenhed.

Spørgsmålet, om Fængelsbygningen i Viborg kan omdannes til en hensigtsmæssig Evaluationsanstalt for Helbredelsesanstalterne, kan Kollegiet ikke besvare begærtende. Beliggenheden har vel sine Mangler, men er dog i det dele ret god, i entet Venstreender endog meget god. Frygten for, at Bygningens tidligere Bestemmelse skulde virke hemmende for dens nye Anwendelse, kan Kollegiet ikke tillægge nogen Vægt, og vi have her i Landet Erfaring for, at det ikke har Meget at betyde. En aldeles uafvistlig Fordring vil det være, at de 2 tilgrændende Grundstykker indfjøbes og sættes i Forbindelse med Anstalten.

15. Juli 1874.

7

de Societas Scientiarum Collatione;

Hader va loegard leegar, da
vaer iedredede one et vandarene
vaa til ~~Nordfjord~~ bekkene Næsby
aeglast ved Viborg i den Dopol-
aeglast for saadærenne egholde-
valige Reliefer af Inde forslag.
eicqgrætja, saet Øglaet vaa
de begrave da Viðdusyggasal.
Denne hæt aefset hevdaen
for næret Leyland, saa dal seje
kollugrind, forindan dat i Sol.
Jotello af sin faralob op Matar-
tals af Æg Martz d. A. after one dal omdannede ~~Frej~~ af aftn.
Eaneras ið sanna Runesong
af ferspilt eadreit meon at land.
Vælo ydætigræt. ~~Det~~
fælouring i Ægara, vifrat at for-
græt fyr Øglaeum vaa að yfir.
Lega Þueðla sum vel i næret Æg
laðning ur af Hlyglislaet et færu
Hundréab um, - fælour Læfðar
veallara Þueðla, en blær Ar-
bæjstfora og æra Æbajstfora,
veallara Røteg og blær Ega, dat Ærald dan ena Ægara. Ægara er
fanfærtga Ærald af blærekaya,
af færlæglisse, af Ealla pialanbu,
af ylægl Æggrætigræt, af Bla-
ðueðla dat icelina Ærald æra el-
lara hær - ead færlægtægting bæ
færdet Ena Ægara vifran - og
he Æra færdi veður 10. f. Mr. hæ-
fællat meig Ægara veður til heim
veður Ægara, færd færlægt
meig.

1) nad nævnelig at gjættet
facultets var den af mey ba-
ryende Raflott iic bestud. med.
nævda Politieetaten, al oyflossa.
Lære nævneq, af ditta den i han
bold he de af collegial offent-
lade Raflot, nævda blæsser og
nævdel den al facadt he an. Æga-
tækkedest es Ræb,
2) al nævndtale, facadat de Æga-
der af mey ræb, al Ægader
for nævdel he es opløysa i ca

act 123/1874.

faudare. Oftastall delas sig i de
forskrifteggas område oefterladd
kategorien, og

3) al ciud dala Villagial de occijo
Naucodocuyas facel d) Day-
mico y quequell ecuado qim
eciq Chuladocuy.

~~Effortless and of better geological quality~~

~~daee~~ Plan D. 21. egenste ~~daee~~ ~~daee~~
Hjælps udførsel for øgede 10
præsidential ~~electoral~~ electioner, av den
præsidential 24 (10 Mod øg 14
præsidenter) som ikke kan ligge for
øgede) officielt ~~daee~~ for præsidenten
præsidenter hvilende daes dyr
for hvilke i elektralighedens ikke
noeje fyretalegt planer med 100

ad 2) *Tacazzea* 125. *Peltocalyx* baf
pedata f. ex caudae (Pl. d. t.).
scutata; da af *Galega* et
occupans *Galegoeas*:

	Succesquende för offentlig lagung.	Succesquende för privat lagung
a. Efter hörnet - - - - -	58 Med. 43 km., les. 101	10 Med. 14 km., les. 24
b. Med befästad driften manu- alera teknikbalansen ..	5 - 7 - - 12	1 - 3 - , - 4
c. f. f. med en Ettaisolation ..	3 - 3 - , - 6	" - 2 - , - 2
d. Urvolym .. - - - - -	14 - 18 - - 32	6 - 4 - , - 10
e. Maxvolym .. - - - - -	3 - 5 - , - 8	2 - 1 - , - 3
f. Epilagkista .. - - - - -	2 - 1 - , - 3	1 - 1 - , - 2
g. Utstrakta tilltal fördel på laggar .. - - - - -	3 - 2 - , - 9	1 - 1 - , - 2
h. Madegl snyggliggonda ..	2 - " - , - 2	1 - 1 - , - 2
i. Basjeffliggonda .. - - - - -	25 - 22 - , - 47	3 - 4 - , - 7

ad 3.) Pastor Gødeckeus Prece
quæstæ af 11 Oct. p. A. indholdes
huru om Oedgårdens af Godes-
med-værkstænne i Oedgårdens
plænne i sæt færgaerde land-
al sørn lundetegn port bæb-
ræda Oedgårdens omgiv-
bægårdene af at tilvæjberige at
fængsigtbænself Oedgård for ud-
bædligo Fængsigtsga i da omgånd-
læde Pængsigtsga ette syret id.
pæt Eerkebyt medbæaret. Det
pængsigtet kæm nogen og id.
kængade om han gæste for læst
dæt fængsigt pæce for Æra som
fængsigtbænself og Fængsigt
Vællægt, id. dæt ette blot
at Hæn er hæla om Pængsigt
dæt dækkende Klæbje mæn og
over alle Eltegjængæd blandt Hæld
mælæret af løn auß dæna Hæder
pæt and dæt rætteligæt med
Gængæs sothæ i Gængæ, lueb dæ
mæn dækkende Blæpæller, stælla be-
gærdæt fængsigtænne efter dæ
af Vællægt opfældæt pængsigtæt
mægæ, som dor ova dækkende
af fængsigtænne Gængæ og bæg-
lige Gængæ, som værtægæ bæ
fængsigtæt, seors dæt Ene gæn
bægædæt iæt Dægolængæt for dæ
Blæpældæt bægæ dæt opfængæ pældæ
iæt ægætægæ Fængsigtsga æpældæ

Lao. Lijas acoe nio pfragmamal em
auch daa Occasidaces of de ned
Festliches daa mea gicab,
jewel dat all daa Festlebensda,
Meisnigla fuan acoo Deeklat Stoule

For ledigstel Dinebag - mægtige og
 tel i den opad blottet for veder
 mena forslæggen, at man
 med pladsen som en af flenske egentlig
 for godt føle vidt landet der har endet
 ved laget og kan al holdt sig til
 og kæmpe mod stormen og
 vi har nævnt paa det her
 med ærteledige vægter planter.

Hæd i ~~pladsen~~ ~~pladsen~~
 da es flenske bænget om 400
 pladsen. Øfsgaer folcrum indba-
 fated (138 maa lege, 215 maa
 lege), alle i laget
 et Øfsgaer skæret er udstedt
 til facette Socio O Soc. i den
 sydveste Region (1:8) paa 400
 pladsen, 108 maa og 192 maa
 blad i al afstande. Inden
 faldet af facette i laget
 for pladsen gaaet der bænget
 Rive, findes det i det vestre
 i plau 1. 19120 huf. for Maa.
 i plau 2. 34380 - - -
 i plau 3. 51010 - - -
 i plau 4. 57220 - - -
 i plau 5. 12270 - - -
 i plau 6. 32860 - - -
all 202860

(Høsten faldt igjennem udstedt
 til 10 ledigstomme der dog ikke
 blevet al man i alle de øvrige
 plader)

for 6 maa.

alle med eneste Fal 203000 hæder
 for for Maa, 190000 for han
 da man d. w. i Giannenheit
 for 138 og 215 pladsen facette dæbt med
 860 og 860 hæderhæd paa 1a
 dæbt. Draget virker fra aftas

gr. Skovler Originalt 600 hæder
 bænget paa Dreyg vej, Riveværket
 efter, bliver da kan best i Giannenheit
 over 250 til 260 hæderhæd velsigne for den

for Øfsgaet for pladsen i facette
 ligga for Øfsgaet, Øfsgaet og til Øfsgaet
 ligga for Øfsgaet, Øfsgaet og til Øfsgaet
 ligga for Øfsgaet, Øfsgaet og til Øfsgaet

del overfor bænget facette

Etableringen av facette bænget

og nu del facette bænget paa

del paa over 1000 hæderhæd paa

del 1600 del nu en del med vægten

med hæderhæd med hæderhæd med hæderhæd

for Macys de af Juliansturne uulog uelli föra dalt
L'ne he dace, blandt facan hufblar
bul fæddorat, dalt he den fæd
he og Enryk had gies fædt he
all færad ballega elsa for al over.
fader had Odan, og al nu ~~Leden~~ got
~~dæt~~ af blæst hældout & (se 8r.
8' Dætter Ester i Perl.

Det er dog ikke eneste sted i Norden
der man kan se dette. I Sverige har
man også et slikt system. Det er kaldt
"Befrielsesteknikken". Den består i at
en person som er blitt tatt til fange af
en annen person, kan få hjelpe fra en
tredje person som er med i samme
situation. Dette gjøres ved at den
fange blir løslatt og ført til en annen
person som er med i samme situation.
Denne annen personen kan da hjelpe
den fangene til å få løslatt. Dette
skjer ved at den fangene blir løslatt
og den som har fått den fange løslatt
kan dermed ikke lenger være i fangens
hånd. Det er et godt system, men det
kan også være vanskelig å få
en annen person med i samme
situation. Det er også viktig at den
fange ikke er blitt beseiret av den
som har fått den fange.

Agaveilliaace nebulosa Giacopini

þjóði del gallo ~~þjóði~~ al aða leikar.
þrægt mei feldstóðaði ^{i salvo hálum} mei ne gæfsta
udra Ógofræði af meðsæsliga heim.
þjóð. Það ladað eo dat sáði ~~þjóð~~
rest fer al fóralöggi. Læstabla i
Læstablaði. Þeir drægum að og
fírau al do fer meðsældiga feli-
butes. Beplænla Morðbor i ðað
fóruvga. Ðag eftir það yccoy að a
þuglu i Eftirlit leodra ^{og} hvern
dómar i dali leodra Þróð, leid.
af mið fórga, al faleggðauna i ðaða
þykkir i eftirlit Lædiagnabla
af alla ða meðsældið, veva vell
fóða fyrirða leg. Þol yea ðað
blæssea i veva fórga ðað af
márat. Allir aðal líða del, af ~~það~~
Þessi eru sínir óttar mei ða meðsældi

Naal.
Gucc en ecco qua he da eccella
Paulian af Reggeccuucca, og ber
gueda uad Freuderaafdaalengga,
som den das Eegyaas meeces
med Leedguucca, jad bepleace das
af en sel fauccuuccuugga Sictael
uad en flag yea N og den yaa
2 flagga, ~~med~~ ~~en~~ Loftbaardelgas
de iedelkade en "Freudraaffy uad"
af M Alcat Reade og H Alcat
L. Leegde den lid alla Freda han
grædder af hafi yea 20 he 23 Alcat

forgyaer med vedvarende leg. ~~med~~
ville blidte vora for Juue lee
billega et lycca lee dafol for
alle de gresslaede, lee Rældæ.
veegeordfuer og eccdal fæder
jæn med mædreyt vora færat
med hæddæ, lag far eccdal
vora foru dar offret ~~gæt~~ ^{Apparatus} ~~gæt~~
Mægal yea plædt ^{of} ~~in~~ Ogleyn
~~for alle de dødeengesalition~~
~~of juur bor af fætialtig Plædt~~
~~for alle icomfærat lagt der lægtfæ~~
~~jan leffendyr tillestad. Blæs kælde.~~
~~meumus era for færa. Dar han~~
~~færat enagaa plædt ^{menne} ~~in~~ er~~
~~kælde i au Raed Myggæcc, ~~all~~~~
~~alleas tigas ~~læt~~ bætig ~~med~~ fæ~~
~~tæg ~~læt~~, wan daa fæca vre~~
~~rea kæmme lee for ~~læt~~ ~~med~~ fæ~~
~~rea kæmme du al fært ~~læt~~ ~~med~~ fæ~~
~~rea kæmme du al fært ~~læt~~ ~~med~~ fæ~~

~~Exa~~ ~~car~~ ~~du~~ ~~al~~ ~~flad~~ ~~trekk~~ ~~o~~
~~ne~~ ~~poesig~~ ~~du~~ ~~al~~ ~~flad~~ ~~trekk~~ ~~o~~
Maliseclue ~~read~~ ~~dag~~ ~~et~~ ~~de~~ ~~losse~~
~~menq~~ ~~tuusq~~ ~~as~~ ~~tel~~ ~~leek~~ ~~replaced~~, ~~some~~ ~~dece~~
~~soec~~ ~~mecha~~ ~~leg~~ ~~trekk~~ ~~q~~ ~~dat~~, ~~taus~~ ~~lathian~~
Diacessifaces ~~xxa~~ ~~xxa~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~
had ~~to~~ ~~face~~ ~~laguuny~~ ~~xxx~~ ~~de~~
flask ~~flades~~ ~~utdissav~~ ~~xxg~~ ~~voelad~~ ~~xx~~ ~~some~~
~~xxa~~ ~~xxe~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~
~~xxd~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~
~~xxd~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~ ~~xxd~~
Giamat? ~~Dom~~ ~~Malibution~~
Yollaqiel ~~salal~~ ~~guc~~ ~~ba~~ ~~et~~ ~~salal~~ ~~nil~~
Malibution ~~af~~ ~~desta~~ ~~Local~~
malibut ~~af~~ ~~face~~ ~~Malibut~~ ~~gad~~
man ~~daat~~ ~~indfess~~ ~~et~~ ~~de~~
cessifaces ~~icella~~ ~~bri~~ ~~drage~~ ~~mag~~ ~~run~~
leyfet ~~icquel~~ ~~he~~ ~~flaud~~ ~~i~~ ~~gafle~~
frostdot ~~One~~ ~~dar~~ ~~fluler~~ ~~wora~~
klockie ~~lit~~ ~~al~~ ~~borbfors~~ ~~Malibut~~
fudress ~~alles~~ ~~xxc~~ ~~et~~ ~~Diced~~ ~~yy~~
flau. ~~xx~~ ~~ya~~ ~~do~~ ~~et~~, ~~face~~ ~~xxx~~
et ~~af~~ ~~laguuny~~ ~~xxx~~, ~~xxx~~ ~~et~~
flou ~~Salal~~ ~~Gacest~~ ~~lathian~~
dar ~~et~~ ~~afflat~~, ~~yy~~ ~~et~~ ~~et~~ ~~lyda~~ ~~yya~~
et ~~farjacedyle~~ ~~et~~ ~~et~~ ~~lathian~~ ~~et~~
face: ~~salau~~ ~~gafle~~ ~~et~~ ~~et~~

bead
uhold ega Oesucco eged, ad lyde
kan og Maſteari, dae af tel for-
staalige Oesucco bør faar ee
uagurkende værbaet Prælogge-
ſad, bagga er plættede i den
~~allm~~ alltægdaaſta vldenuk af
det fale Præloggebroaaylar
saa lægbl fikcund fra Romani-
laan. seen dae pæl faer Oes-
tikſyue ecaad Præsuccenian, saa
lægnaicke Madame vlladar,
og saa læmb, Madame lævne
pæl fra en pæl uugot uul
baguralliggi ecaad mad-dæcca Oes-
tikſyue. til dae Esecud lega Af-
deling seen dae ecamly bæret it
seen seen seen seen seen seen seen
seen seen seen seen seen seen seen

(Kære Frendig
udskifte) maa. Lad dog nævnes en
paa nægten god Mændi. Den ~~bestemt~~
bende fælles Næste sører, da ~~med~~ i Budsægtningen af Kalenderen tilhørs
nægt lige ejjora. Rægneret paa at
at nære foreordna ~~bestemt~~ og nævnes
udskiften af Kalenderen; og næv-
nede vilde del bel Lundeborg
affatte Ræne ægteskab ~~videre~~ for
indførerede og i alle land fald nævnes end af
~~der næ i det fulde~~ Plæd til ørken

~~Das er i del af den ene fælles~~ Plads til ørser
~~Mægget væk Mægget verrydigt og til opflejde andre~~
~~Opflejde andre i den ene fælles~~ Plads til ørser.
gi ægplade fælles der er i Decoy, og til lærling
der fæller ette er fægtet for tilfældet at
flad i den ene fælles plads til ørser.

At i placen med effekte Worke
Pladloevlaa vilde frede ligeledes
afgjort behovet for. Pladst til den
græsede sted med et spækked fælles
aflaa fuldtebeschæftiget pladst lige
mønster at børne og i dag. Men
den nye bygning brænder ikke endnu
men gafisieret af fængselsalléen. Dette
vill være en af de nærmest folkeligt
fængsler. Denne fængselsalléen
vill blive tilfældet af den højeste
værdi i omegnen af Aldeby.
Begyndelsen (Plac 6) og det
der af hvilende begyndelsen (Plac
6), som jeg har antaget fra
Røverskridt; bliver hængt ved den høje
med en beskrivelse til blæg af især
forsvaret, hvilket her har været
paa følgende måde: ved den
end af fyrtårnet bestod altsaa høje-
læsser og syreb murene stedende
med selve Røverskridt; men i
paa dels volds ualmelighedt Pladsen

for fælleslæren underleden i dels
raadet forstod, saa at Olypmian
værelserne varede oylage i 150 per
lecular. vedtælling af fælleslæren. Dette var
fælleslæren saa langt med at have været
menig af det der var vedtælling af
alle værelserne fra de forskellige
kirkelser over for den øverste kirkelser
af Mægdecircus af Salatogcæringen.

ffles fælleslærtal fandt ud paa en
værelseslærtal fælles. Da bygningst-
projekteret i sat fælleslærtal, varede et
næg dag dækket hør syg at have
givet alle vidhæftende Danes
stille og af dets Mægdecircus, men
næg næderi hørte bortaleg tellende
med et framhøjt dreie for at
Frederik 7. u. 1. inagot uheldige
Daleysgæster af fælleslærtalbygning.
gavens yde til Danes alig indskude
ent Lazarini, brygnerstal yde dan
sænke Ørte af en gade der i flere
dagsmæssedes vil mægt bryg gavens
mæder, yde den sædvan af fælles-
lærtal, føre efter sin hæder betra-
tene af givere og ørtealeg blæde for
at dagslærtal blæder føre bøbøren
der allid vil mæde et velsmægt
Olekal føre føre brygner til Polig-
fad, - paa den kæde af at Gavens
dæn givens bryde Daleys uendt
fælleslærtal mæder brygner til Polig-
fad, - der vil bedrage lu el
forbade Olekal/givens ørtealeg
Brygneren der føre givens yde
værelse hørte og i fælleslærtal
værelse liget vil blyse mægtaleg
med at mæder givens brygner til
Læft, - ørtealeg der brygner til af
Kæde i fælleslærtal brygner til brygner
at det ikke er jævn for en forstyrreligt
al om brygner Frederik 7. i fælleslærtal
fælleslærtal bænde givens og Olekal
givens og den ørtealeg blæde ad hæde
givens fælleslærtal brygner til brygner
dænne, brygnerlærtal givens mæder
best til brygner.

I fælleslærtal der vildt vildt
givens mæder givens vildt vildt
Olypmian brygner, at fælleslærtal
fælleslærtal brygner til brygner
kunne brygner til brygner til brygner
lygge vildt Olypmian mæder givens
med brygner til brygner en fælleslærtal
fælleslærtal brygner til brygner
fælleslærtal brygner til brygner
lygge vildt Olypmian mæder givens
med brygner til brygner, og at
fælleslærtal brygner til brygner
I fælleslærtal brygner mæder, vildt

Dr. Hjelde var en god mand, men han var en
lignende en af klædningerne af projektiler
blæst bort ved et af de øvrige projektiler
hjemmefra. Han var en god mand, men han
var en god mand, men han var en god mand,

Van uwe heirende dat uwe mal agant-
ley afftert de te Maerderen cogant
da dat vader uderen Edeley en ope
fondat he al iedarec weig oec da-
dat weid Dagucces ycoij stat. Men
aflos daa Oudal der uffstet i min
hod al. een feest i Uderelcocgant
af most Reedvogedes aer foerdenan
dal weig al dat leggeren uder hicht
da hennige yng daard bepleidec he
feest por Pyu en bepleidec weig han
al gvoen gi eldeant. Dat dat weid
uouderende Leijlighed uutred al ghe
weig oeca salen daa dachc faco legge
he Grae por faghterreccie plaat
plaat, en haec ledet Uderelco genem
laedens he al haer al dat die fan
hogen al uad uacode dauiden. Dat was
daepes mons weig Uderel al uet aln
men. Oecant uoc oec oec, al daer
geachterde Reedvogedes of thibc en
taghes he uoc foerderen clicccie plaat
por de ouare Reedvogedes plattor, i oj
por liec en bokheit por daa Maerder
hucc en daa foedan Dagucc en oec lae-
relden leect del bokheit del Uderel
zetteit uead al allende ouare uocde

~~neuer~~ neuer - ein Offizier für das nigr. Regt. von Leibholz
Hans Beckel, - am 13 Oct. 1847

forst værreby. Så endelig komme i land
og kom til en liten by i den vestlige
Moldavien, hvorfra der kom en
nu konge over det, kaldet ² Karl den ³ Store.
Der kom Kongen og dannede et land
med ~~en~~ ^{en} konge over det, kaldet ⁴ Karl den ⁵ Store.
~~Det~~ ^{Det} land var kaldt Sachsenland, som
også blev konge over det, kaldet Sachsen.
Det var en stor konge, kaldet ⁶ Karl den ⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸ Karl den ⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ¹⁰ Karl den ¹¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ¹² Karl den ¹³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ¹⁴ Karl den ¹⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ¹⁶ Karl den ¹⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ¹⁸ Karl den ¹⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ²⁰ Karl den ²¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ²² Karl den ²³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ²⁴ Karl den ²⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ²⁶ Karl den ²⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ²⁸ Karl den ²⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ³⁰ Karl den ³¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ³² Karl den ³³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ³⁴ Karl den ³⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ³⁶ Karl den ³⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ³⁸ Karl den ³⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁴⁰ Karl den ⁴¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁴² Karl den ⁴³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁴⁴ Karl den ⁴⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁴⁶ Karl den ⁴⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁴⁸ Karl den ⁴⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁵⁰ Karl den ⁵¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁵² Karl den ⁵³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁵⁴ Karl den ⁵⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁵⁶ Karl den ⁵⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁵⁸ Karl den ⁵⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁶⁰ Karl den ⁶¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁶² Karl den ⁶³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁶⁴ Karl den ⁶⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁶⁶ Karl den ⁶⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁶⁸ Karl den ⁶⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁷⁰ Karl den ⁷¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁷² Karl den ⁷³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁷⁴ Karl den ⁷⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁷⁶ Karl den ⁷⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁷⁸ Karl den ⁷⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸⁰ Karl den ⁸¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸² Karl den ⁸³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸⁴ Karl den ⁸⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸⁶ Karl den ⁸⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁸⁸ Karl den ⁸⁹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁹⁰ Karl den ⁹¹ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁹² Karl den ⁹³ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁹⁴ Karl den ⁹⁵ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁹⁶ Karl den ⁹⁷ Store.
Denne konge var en stor konge, kaldet ⁹⁸ Karl den ⁹⁹ Store.

hafjedal he daa eccetta Øystein alle
allæ he daa ga blodhætta hæg i
ecuert Landstal, han dal ~~daa~~ under vore Øysteinssader ibre
mæn hafjedal landet at affælyd
fælagusandace med en fællesfælti
mæng jor daa pacia Elverda. Æt al
degal for de Melba deligh af en
Melba deligh bleaddt Orlundur alle
kec dog han bleaa at soega lig
fælagual af en fættaga ægslad
upplidras hec al færa al færed og knap-
legt lén og hec al værtæla en fægl-
briugacade knapfæred, af manget
~~he~~ bærd pær færed af dem dræ
færacga Steaffæstel qæcca for-
fæld og færadæst manget var da
~~færed~~ fælleslæs bleaddt de da-
he fættaga fælleslæs med færb hæg
at færed lén kærti fæmært
af Øysteinssæt bærd fæad en fæld
fættagy fættagyægslad hæc og bæ
mæng.

Jag skal fættagt mæ hætta
holleyist med mæ væfædig blodhætta
af alla da færed fæc hætta mæ
fættagt mæ hætta fæc, mæ i fæ
hætta mæ hætta mæ hætta at
færed hætta fættagt Hæt da holles
grændigæt at vætta mæ hætta
ægætta mæ dættæ fæc i blodhæft
for hætta af jag d. 1873, 7. Maer.
1874 og 16. Maer 1874, søræ veg av fæ
fi at hætta fæc i blodhæft af legt
vætta Læs. A, B og C, fæc da
vætta Øysteinssæt mæ fæc og
vætta hætta hætta fæc mæ hætta
fættagt fættagt mæ hætta mæ hætta,
~~af fæc~~ mæ hætta mæ hætta og fæc. Malqæg 1874
mæ hætta hætta hæc mæ hætta for af
zæt fætta mæ hætta fæc hætta hætta
fættagt mæ hætta i fæcna hætta hætta
af 1874 fæcna og fæc Øystein 1874.

Hætta hætta hæc jag vætta dal Jacob.
at mæ hætta fættagt fæc fættagt
af dættæ mæ hætta fæc fæc
fættagt hætta blodhæft hætta hætta
vættagt vættagt at jag mæ fættagt,
da 40. Elagdæs fættagt af 10 d.
~~fættagt~~ af Mr. vættagt fættagt, at
af dættæ mæ hætta fæc fættagt
fættagt i at lega fæcna vætta fæc
hætta vættagt vættagt vættagt
hætta hætta d. 18. Junii, delt vættagt
i fættagt. Fættagt fættagt fættagt
vættagt at fæcna hætta hæc mæ mæ
grændigæt fættagt vættagt vættagt
fæcna vættagt fættagt vættagt vættagt
vættagt fættagt fættagt fættagt vættagt.

Grenader
20. Juli 1874

grün.	326. Solingen		
	364. Astley Ur.	Maur.	
	624. Ferles Ur.	Maur.	
	645. Jasen Dafy		
	826. Vorbaute Edder.	Maur.	
	849. Muhle		
	850. Leert Ur.		
	862. Hous Dafy		
	899. Plauquor Dafy		
	899. Pleisow Ur.	Maur.	
rot. rot.	904. Voldau		
grün.	908. Lindau		
rot. rot.	911. Warberg Jungs		
rot. rot.	939. Rude		
	944. Giese Dafy. Ur.		
	997. Trich Dafy. Ur.		
	1002. Alberg Dafy.		
	1013. Rydeburg Dafy. - Ur.		
	1020. Grunbor Dafy		
	1039. Oerby Ur.		
	1218. Fries		
	1228. M. Nelle Ur.		
	1237. L. Petersen Ur. Maur.		
	1244. Vaudens Dafy. - Ur.		
	1297. K. M. Edler Dafy. - Ur.		
	1326. Augsburg		
grün.	1429. Bjorndal Ur. Maur.		
	1486. Gronauwe Dafy. - Ur.		
grün.	1497. Vadens Valley. Ur. fJ. Maur.		
	1509. Skanderborg		
grün.	1532. M. Haug Dafy		
grün.	1576. M. Christop Ur.		
grün.	1644. Skovby Valley	Maur.	
	1677. Flysse Dafy. Ur.		
	1684. Oliesen Dafy. Ur.		
	1738. Fries Dafy. Ur. Maur.		
	1772. K. Edler		
grün.	1784. Hornbord		
	1786. Equa Dafy		
	1790. Albrechts		
grün.	1846. Ferles Dafy. Ur.		
	1847. Vadens		
	1873. Hillekse Dafy		
	1877. Laifer		

grün.	1878. Eslovad Dafy	Maur.	
	1918. Ras Dafy	Maur.	
	2049. Frandsjøn Valley		
	2094. Skedevi Ur.		
	2102. Agri Dafy. Ur.		
	2130. Melbraad Ur.		
	2168. Læv		
grün.	2177. Traffen Dafy. Ur.		
	2248. Vittup Dafy.		
	2281. Flund Dafy		
grün.	2324. Nebreg		
	2387. Dal Ur.		
	2420. Skandens Dafy. Ur. Maur.		
	2484. Leudan Valley		
	57. alle auf den Haufen vor dem Feuer gebraten		
	14 war alle verbrannte Bratwurst		
	43		

Ettelgårdsska	Baff.	2 g. vns
Nedigt fanglegard	"	-
Hvedeod. Kræssegard	2	-
Dafy. færged	22	3
Urolige færged. Eddag.	18	4
Uralig. færged. Eddag.	5	1
Færged	1	1

Maastrichtsche Natuurhistorische Vereniging
vindt dat de voorstellingen van de natuur en de historie
van de Nederlanden en de Vlaanderen
1874

- 480 Marmureus Df. Ur.
537 Vireo Ur.
555. dabestica Ur.
558. Nagel Zo.
560. Dagge Df.
613. Gjottus Ur.
684. Phoeniceus Df.
758. Corvus Pungas.
766. Officinalis Df. Ur.
prior. 770. Deliciae Ur. - Man.
841. Kroone.
859. Linckia.
866. Neoticus Df.
874. Sv. Nalle Df.
881. Nalle Taube.
899. Veie.
prior. 901. Taur. Df.
prior. 902. Stockholma Ur.
916. Fluviatilis Ur.
922. Eucrotapha Df.
931. Wunder Df. Ur.
946. Phoeniceus Df.
prior. 951. Pedemontana Pungas Ur. Man.
976. Vonge Df. - Man.
991. Gallicus - Ellas Man.
prior. 992. Gyllenae Ur.
1010. Cirrus.
prior. 1028. Flaviviridis Ur. Man.
1078. Lophotes Ur. Man.
1093. Brachypterus Df. Ur.
1241. Taalduif.
1268. Deliciae Ur. Man.
prior. 1304. Vogeleer Ur. Man.
1334. Cyanocephalus Df. Ur.
1344. Fidde Df. Ur.
1352. Ova. Andes. Ellas. Pungas. Man.
1370. Sv. Nalle.
prior. 1434. Norwegus.
1438. Verdineus Df.
1442. Tugulus.
1493. Kruis. Taur. Df. Ur. Man.
1500. Ravn Df. Ur.
1511. Nomus Ur.
1518. Leda Df.
prior. 1524. Rufenus Ur.
1569. Moloth Ur. Man.
I 1590. Alpinus Df.
1793. Baggesen. Df.

1809. Horner Ur.
1817. Collektor.
II 1860. Horner Clath.
1867. Raayled Df.
II 1886. Peer.
1904. Drax. Df.
prior. 1922. Peer. Df. Ur.
200. Andreek.
2108. A. Möller Ur. Man.
2110. Ristfug. Ur.
2153. Aduncus. Eccles.
2218. Goldoqua Df.
2342. Stellio.
II 2364. L. Silanit.
I 2402. Weise.
II 2448. Spurküste.
2462. Rogned Df.
2469. Röde Df.
2477. Paragibbo Df. Ur.
prior. 2480. N. Korteb. Df.

68. dræf 6 af yle og 2 af h. et al.
62 af 3 over Glæsne, gør
dog ikke fægter
10 maaer alt. comede spise

Sk.

Eullegat. eccles.	3 off	" prior.
Nadrigt. fægter. Eggoede	2 -	1 -
Kjælde. L. & Baggesen. Ur.	1 -	" -
Bræfjord. D. R. Jafz.	25 -	2 -
Udøya. fægter. Eccles.	14 -	6 -
Udøya. fægter. Eccles.	3 -	2 -
Udøya - - - - -	2 -	1 -
Fjelde. S. & C.	- - - - -	- - - - -

Verdt

Statement of Freight for
Locomotives

Place 3. Woodhouse 9 All. dy 60 & All. Sat.

1. 26 x 18 x 10	4680	864
2. 4 lies 84 x 18 x 10 Platform car passenger	15820	-
3. 6 lies 28 x 28 x 18 x 10	10080	-
4. 8 lies Platform car passenger 28 x 18 x 10.	17640	47520
5. 6 Boxes à 9 All. dyba 3 all boxes 8' all. 2. à 1080	6480	

Place 4

8 Wagon lies 27 x 43 + 14 + 14 + 49 All. board	52920
2. 294 x 18 x 10	

Place 5

4 Wagons 24 lies dyba 36 x 22 ft. board 18 ft. long	14500
2 Boxes 24 x 86 x 10	21500
5 Wagons 101 all lies 7' 6" dyba 5' long	28280

Place 6

2 folded Escalators, lies	9840
2 do	5120
3 Locomotives lies	8160
	18120
	182840

each foot 182840 26f.

218 ÷ 6 Boxes 2. 209 x 600. 125400 - by tonnage

freight

Place 1

3 Boxes, lies 84 x 18 x 10	14120
----------------------------	-------

Place 2

Nacelle. 3 Boxes lies 68 x 26 x 10	17680
2 folded Escalators à 18 x 9 + 10. 1350 x 2	2700
Day cab. 3 Boxes lies 70 x 20 x 10	14000

Place 3

Nacelle. 3 Boxes, lies 116 x 26 x 10	30160
3 folded Escalators à 1350	4050
Day cab. 3 Boxes, lies 84 x 20 x 10	16800

Place 4

7 Boxes à 1080	7960
Nacelle. 3 Boxes, lies 116 x 26 x 10	30160
1 folded Escalator à 1450	2700
Day cab. 3 Wagons 4 x 20 x 10	16800

Place 5

Nacelle. 1 Wagon 42 x 26 x 10	10920
1 folded Escalator	1350

Place 6

Nacelle. 3 Boxes lies 116 x 26 x 10	30160
1 Wagon 42 x 18	2700
	194900

234 ÷ 7 Boxes 2. 228 x 600. 136800 1. 800 ft.

228) 203000 (864

1880

1400

1410

900

240

218) 183800 (864

1720

1600

1076

350

Kbhv. 9. febr. 1874

Kbhv. 9th febr. 1874.

Hans høj, kære Han! at jeg præsentere
møder Han om enesten mit at tilba-
gaaende til Sandbæksvægten Læge og
grænde Den erindringske Abhængelighed af det
tidligere Tjæghus. Viborg før uheldige
Sindssyj.

All. man snart opgive sin Retorik til
Forsamlingens vedtægt. Da den ene sides P. f. K.
har vort his Han, han P. se ikke Coopere
ude da han har ham. - Jeg nu drøftede
Han omkring den; og, både Jesu Søn endnu
ihe var færdig med sig selv. Da han saade
Det gør - en rettelse enesten mit.

Viborg den 12th / 1874 Jesu hengør
K. Christian Læge R. f. K. M. D. Long

Kjøbenhavn, den 1te Juli 1874,

I Kjøbenhavn 10de f. M. anno dicitur Domus-Collegium
præsteborum suorum mæltig at uadlæb det Dansk
Lærernæringen i Odensee af en værelse af Domus-mælt
af det nærlægste Engelske Lærernæringen i Viborg til at op-
holde sig for nabolandet til 3de Forvaltningsårsdagen
forsønede sindsvigtige Patienter. Da nu Dagen fa-
lter meget og da det var Collegiens magtsærliggæde
at få et øm formunt til Domus-Collegium til jævnlig
størrelse inden et magt kørte det, men Collegiens Fælles
kun forslæg og den fornuft der var virkægt i Dansk
Gedæning og de ømme sunde Lærernæringen med omvigt
tilbage, men det bæde ømme var et givsæll
først der et ømme muligt for at Dansk Gedæning suar-
et han somma Collegiens i høire.

Paa Collegiens Dage
R. Djærup
Dirigent.

S. Salmerup

Oil

Draalogne med den noevnigste
Sindsvigsaftalt.

Oftagelse
af Danskens - Kollegiens Kræmte af 9de Marts 1874 til Fjelkommisionen

I Kræmte af 3de Marts var det vedtækket at kollegiet havde en meddeling om at
Collagiet dimitterede sin udvalgning over de Forsamlingsne, der var findes i land, sigtende
til at afsætte et mangl paa plads i Østjyllands og i øst i den sydligste Dansk
sygehus, nemlig for elder, usædvanlige patienter, hvilke Forsamlingsne
sånn hørde til at de nu opførte Dørgemal var al osædvanlig og uaffatteligt
i Viborg med dens unormalle Prælogiske til en Østjyll, der noense
mædla behærgtes som et Dopologisk for osædvanlig og usædvanlig, til
3de Maj døplinsrude slægt præsenterede patienter, hvis Døpoli paa de bygningerne
de Dansk sygehus ikke var ansete forneden for dens ejendom.

Det er desfor al mædla Collagiet da i de forende bilbagafolgene i Læg
til Kvæsteg for Planus Realisation henvendte sig for at forholde Monumet
har del over den mindre vigtighed bagved en deltagelse fra Collagiet over, men
særlig en Dørling, som der påalægde, nædla hænen aubefalts og saa fra
det legnidsædligste Landspæst alene i alt del i den gian Rum
for, saa osædvanlig Indsigtsret, at han sigtende til en belydlig Dørla,
som i anden præsenterede nethven opnåede med Planus Realisation, drof
mædla ring.

Følgende sagafhæld Collagiet hævdede brævet, at det maa afdøje, at
der allerede nu nuud bygningen paamædig var tilsat til en Dørling
af noen Døplinsrude staller for Dørlinge, vedtækt for fyldest
mædla og saa for Østjyllands Kommunens Tilboretid til at indføre fallige
Dørlinger i Aejtallene ved at forsoni Catalinyns for driften; og
om mædla nogens Dørlinger i Aejtallene vedtækt hændte aubem
get til Døplining i den høje, at den ingen rimelighed for, at Lov
det sigtende ikke kørte sig, og for mange af dem, som dødes drap, mæd
de en saadan dræbning noen i forstand, sognelig. Det bør desuden
allerede nu kendes alvorlig paa en Dørling plads i den forenede
særlig Østjyll, og da disse allerede mædla for sig fandt et sandt
Omfang, at det i den bør gjøres føroon, vid det maa sigtende al ligge
an sig, det da bør optage Dørling som selve Landst. Hulding paa det
særlig Auklygning Dørling vid det maa mædla bægge i 4^{de}
Østjyll, omkortet af samme Len Køffenset, som de 3 bestæmmede Om

Hjeltemaaon 8-4-75

Des Professors
Selvbet.

Alt gior mig auch, at jy
skulde vore ude, da Professoren fore,
den var paa konsolitborg. Tidlig
haarde jy Lutik af Betydning at
medtæle, da jy ellers vor kammen
sickeu. Efter et udførlig hundesø.
gåre af et betydeligt Materiale vedtag
hvalget bje for Saarke at fremme
Saaren og valgte sic bordspæs Thomas
Kichen, der hos afgrind med ful.
gunde forelægge Betydning. Ich
der her forelægger, er altsaa haas for.
sag, der nærmere skal dræs i bd.
valget, men der es al tidlig hic, at
ich gaar glat igjennem. Jy har
paa den forelæggi Stadion udtaet,
at jy næstejors vilde kunne

gaa niet herstillet, maar des hie § 4
stillede en Andring au, at optageke
kan kunde ske fra Helbrederen au.
statteme efter voerlozenes mor-
men skjære. dette er taget til
følge af brofforen. Voorledes
bevalget vil stille sig hie for-
slag, vil vise sig i morgen.
Principien vil jeg, maar jeg
iørigh vil gaa med hie hir,
stillingerne, kunne opnau,
at dette forslag ~~fast~~stilles og
bliver vedtaget, selv om Ju-
stitsministeren modstetter sig
det. Hvis denne Stilling frem-
bydes sig, volges jeg den nivis-
vis, fremfor at blive hindret.
Sam saadan hos man gavde virk
full frihed til at høvde sin Stilling
og aldrig sic egen Rettskunrig,

men under de nuvorende forhold
førkives man sig billige al
indflydelse paa hujens Realitet,
og, saan det synes, kan jeg i den
se høj end ikke paa de andre
medlemmer af høire side med.
Stillingen er i den Retning icke
rigt meget uklar, idet Th. Winkel
og jeg egentlig er de eneste, der
til dato for klart have arbeidet
paa hujens Principe. Forlænge
sin Optagelse af 100 Datoer au,
tager jeg man forstades. I for-
mel nævntesinde kunde jeg have
vorteles meget at indvende saa,
at med Betrekningens samme
mod Andring's forslagene, men
det er en slags botvare,
at brofforen i den Retning
har stor frihed og forvigt

da ogaa sussooch. Da laget
derhas nu maa freunes huc-
tig, maa man helch i den
retning vore oppaldeende. Thul-
de Professorer med Fleury
sei Reddikten haue uageh ak
benwoke, skal jy, hvis Tiden
kildes del, soje ak gjöre del
gjödeende. Toevrigt antages jy,
ak man uageh snort kann,
men til en ug briskebe af
Ausstellerne g da med en tre-
die Ausstalt paa Tyen, med
minstre man gaa over hic del
af Prof. Jense anbefalede Kalo-
niisystem, der i noedeles Grad
agnes ak kihale Lundbedsal-
legid g Justisministerieh.

Med förtroende
J. F. Engeler

Häberkoon - 6-2-73

För professor Lelmer.

Förslaget om bokor
vagthus nu är förklarat,
och idag de flesta talare
gick in i det förslaget, men
och han dog och stille sät
saaledes, att man taget
det. Detta sätt synes det
att ville vore ett bra sätt
husvar förbundet med
att uppröra det. Jag fick
professoren brev bje
för jag hoz boket oflik
det flyghet lost, men
benyttede det överigt ifka,
och jag haldt mig till

Flaedsprigs maaleh - Berch
tigelen hil ah doage den ab-
olute Grootselvius o gien.
bringe de Uhelbredebeige
i austalter af h Grad med
hval dertil slutter sig.

Helaafgelyk haue jij ikke gaa
lykh iit paa dagu, of
i Rijsdaguen, er deshaas
Begroets myn o mojen
Eone hil ah halde Flaed,
puntene freer o ikke for-
byde sig i deh Euhelte
aldeles nödvechij, maar
man vil gjore naged hul,
lykh, wilket voorrij, efter
mit Skjin, tiddels Lykherdes.
Agaa by tenget paa myn
med en vis barsaakhed

sau haue i deh flele nor
megeh forsighij for ikke
ah sige forbekalden med
sin Kubefaling. Da Bladet
nes Repater astek aleh
iigen vikelij oplysning
give een forhaudlijen, akel
jig, waer Rijsdags tide neu
kammen, sende Trapescoren
de verhaalende stok.
Da Trykunnen es formi-
tek, vil deh wel ware en
al so hogen, iuden forhaud
lijen lykherdes. Jig jaor
med hogen ah gjone i Ural,
get, o gus skjober des
vil rincelyc vis afhouge
af, haad klein hor i Ruy-
haarden o formaas ah
logge paa Bordeh, men

da han er meget ivrig for
Gjennemførelsen, vil
naturligvis ikke bli
spørret. Med tilstrekkelig

L? Ingester)

Talkettingen 3-^{te} Febr.

Dear Professor Schuer

Her følgende voorstel
er i dette Sieblik bleven
forelagt. Jeg sender det
strax, for det vil folde der
Professoren skulde have
noget at bemærke, samme
dækkes udvragt ved 1ste
Behandling, der formodes,
at findes Sted om et Døs
Dage. Jeg har endnu ikke
detaljert Matriklen af
kay altsaa ikke noget
Kunng. Eller gjore noget
Spørgsmaal. breve sendte
fra Koch. den 1te februar var
jeg i Talkettingen kl. 12 $\frac{1}{2}$, altsaa

ligg for din daglige brude.
Kunne ikke læses bedre der
for adresserede destil.

J. F. Lash

Mel Liniaq ble

J. B. P. M. A. W.

Anglet nad Drachet

5. Jahr. 1875

ge. Podagra Regenleo!

Jag är den vägat förberedda för det
hörförstående.

Dagars syvde 10 var fægtningerne i placirinde
10 døde og mere end 2000 forbundne døde. Fægtningerne
var Moltsaae's regerings døg ikke givet nogen
Bataljonerne var al forstyrre med bæl-
ge og bælgd yderst, og dag først de næste dag
bælgede alle, at der var forslag til at
bygge en ny byplads (først nævnt Døg til den
Godelede) og den fægtning var den 10.
desember) (Efter bælgfægtningen) fægtningerne
blev udnævnt til at bygge et fort ved fægt-
ningens hovedtæppet hvori man fægtningerne
medførte med sig inden for fægtningens
grænser. Det var også en del af bælgfægtningen, hvilket var 15
døg. Den første bælgfægtning var den 10.
desember 1863. Det var en stor sejr over de
engelske tropper. De engelske tropper
var 4000. Det var dog dog 10000.

(do : 78 eindag niet op te dateren werden vogels.)

Muthalleya Hassan Deval Oretwadi
Year 2006

ad qd Dec loca Rialto pos
M. farinaccio sal Rialto eccl leg de
la sal eccl lega. Org. p. pene
Fattug p. pone al lat. eccl. Rialto,

Vorſlag til Lov

om

Indretningen af en Anſtalt for uhelbredelige Sindssyge i Viborg.

§ 1.

Den til Nedlæggelse fra 1ſte April d. A. bestemte Strafanſtalt i Viborg bliver at omdanne til en Anſtalt til Optagelse af 300 uhelbredelige Sindssyge, hjemmehørende i Øſtſifterne med Undtagelse af Kjøbenhavn eller i Nørrejylland.

§ 2.

De Pengefummer, der medgaa til Bygningernes Omdannelse, Indretning, Forsyning med Inventarium, til muligt Indkøb af Jordarealer samt til hvad der ellers maatte behøves for at ſætte Anſtalten i behørig Stand, forſkydes af Statskaffen, men forrentes med 4 pCt. og tilbagebetales denne efterhaanden i Terminer, som af Kongen nærmere fastſættes, ved en Eigning paa de i § 1 nævnte Landsdele. Eigningen foretages faaledes, at Beløbet fordeles lige mellem Nørrejylland og Øſtſifterne med Undtagelse af Kjøbenhavn og derefter i enhver af de nævnte Landsdele lignes efter de henholdsvis i Pl. 13de Oktober 1847 § 3 og Lov af 20de August 1853 § 2 indeholdte Negler.

§ 3.

Til den i § 1 ommeldte Omdannelse forſkyder Statskaffen i Finantsaaret 1875—76 et Beløb af 160,000 Kroner.

§ 4.

Betingelſerne for Optagelsen i Anſtalten bestemmes af Kongen i Lighed med de for de twende bestaaende Sindssygeanstalter, for Øſtſifterne med Undtagelse af Kjøbenhavn og for Nørrejylland, gjældende Forſkrifter, og bliver det aarlige Underſkud, som Anſtaltens Drift maatte medføre, forſudsvis at udrede af Statskaffen, mod at Beløbet det paafølgende År tilveibringes ved Eigning paa de fornevnte Landsdele overensstemmende med den i § 2 givne Neglef.

Bemærkninger til foranstaende Lovforslag.

Det turde være i Grindring, at Ministeriet ved Skrivelse til Finantsudvalget af 11te Marts f. N. (Rigsdagstid. Session 1874 Anhang B. Pag. 590 ff.), næst at begrunde Nødvendigheden af at raade Bod paa den Mangel paa Plads, som det stedse stigende Antal af Sindssyge har medført i de twende Sindssygeanstalter ved Bordingborg og Aarhus, anmodede om Udvælgets Medvirking til at erholde en til nærmere Betingelser knyttet foreløbig Bevilling sigtende til, saafremt det ved nærmere endelig Prøvelse viste sig Hensigtsmæssigt, at omdanne den til Nedlæggelse bestemte viborgske Strafanstalts Bygninger til et Asyl for uhelbredelige Sindssyge.

Den nævnte Bevilling opnåedes ikke; men som det af Forhandlingerne med tilstrekkelig Bestemthed fremgaar (jfr. Rigsdagstid. 1874 Forhandlingerne i Folketinget Sp. 235—60), var Meningen med Udvælgets Stilling til Sagen og den paafølgende Afstemning kun den, at der fandtes Betenkelsighed ved at gaa ind paa nogen Bevilling, saalænge de Momenter, der maatte anses som afgjørende for en endelig Bedømmelse af en saadan Ombygnings Hensigtsmæssighed, navnlig i Sammenligning med de andre Maader, paa hvilke der vilde kunne være Spørgsmål om at afhjelpe den tilstedeoverende Trang, endnu ikke forelaa med den fornødne Klærhed.

At der foreligger Nødvendighed for at tilveibrengte Plads for et større Antal Sindssyge fra de Landsdele, der ere Lodtagere i de twende foranævnte Sindssygeanstalter, og at den tilstedeoverende Mangel paa Plads navnlig gjælder uhelbredelige Sindssyge, tor Ministeriet formentlig forudsætte som erkjendt. Sæt man i saa Henseende paam henviser til, hvad der i den ovennævnte Skrivelse er anført, skal man tilføje, at det af Sindssygeanstalternes Beretninger for 1873 fremgaare, at Udgangen i Anstalten ved Aarhus vel havde været lidt større end i 1872 (118 mod 102), men at dog Antallet af de i Aaret Leb Indmeldte, som Pladsen ikke havde tilladt at modtage endnu, udgjorde 25 (13 Mænd, 12 Kvinder), saa at der ikke er mindre Grund til at klage over Mangel paa Plads end i det foregaaende Åar. I Øststernes Sindssygeanstalt var Belægningen, der ved Udgangen af 1872 udgjorde 333, ved Udgangen af 1873 steget til 354. For 1874 foreligge Beretningerne endnu ikke, men man skal tilføje, at det af forskellige Ministeriet forelagte Bevotinger og de i den Anledning tilveiebragte Oplysninger tilstrekkeligt fremgaar, at ikke blot Manglen paa Plads i de twende Anstalter fremdeles er den samme, men at ogsaa de mindre særlige Anstalter ere saaledes belagte, at uhelbredelige Sindssyge til største Besvær for de ved-

komende Kommuner ikke have funnet henvises til nogen Anstalt, der egnede sig for deres Tilstand.

Det er derfor en Selvfølge, at de Undersøgelser, Ministeriet som bemærket allerede havde paabegyndt om de Maader, hvorpaa den tilstedeoverende Ulempe hurtigt og hensigtsmæssigt afhjelpes, ere blevne fortsatte. Som allerede antydet ovenfor var det, da det havde vist sig, at det store til Strafanstalten i Viborg henhørende Komplex af forholdsvis nye og gode Bygninger vilde komme til at staa til Raadighed ved den sandsynligt forestaaende Nedlæggelse af Strafanstalten som saadan, kommet under Overveielse, om ikke disse Bygninger ved en passende Ombygning kunde bemyttes til en Anstalt for uhelbredele Sindssyge, saaledes at der til en saadan Anstalt blev at afgive saadanne Sindssyge, til hvil Helsbredelse der ikke forelaa nogen Udfigt, og der ved i de bestaaende Anstalter kunde vindes Plads til den betimelige Optagelse af saadanne frie Tilfælde, der stille Helsbredelse i Udfigt. Allerede forud for Ministeriets ovennævnte Henvendelse til Rigsdagen var der derfor under sagkundig Veileddning udarbeidet foreløbige Planer til en saadan Ombygning, beregnet paa Anbringelsen af et Antal af 400 à 450 uhelbredele Sindssyge, og disse Planer forelaa det lgl. Sundhedskollegium til Bedømmelse, da den ovenberørte eventuelle Bevilling begjærtes. Over disse Planer og derigjenom over Spørgsmålet om Hensigtsmæssigheden i Allmindelighed af at afhjelpe Pladsmanglen ved en Ombygning af det nævnte Bygningstkomplex, har Kollegiet givet Overlegerne for samtlige Sindssygeanstalter Lejlighed til at ytre sig. Efter Modtagelsen af disse Betenkninger undertastede Kollegiet de foreløbige Planer en gjennemgående Kritik og anmodede derefter Ministeriet om til Grundlag for Kollegiets endelige Skjøn angaaende det foreliggende Spørgsmål dels at lade de udarbeidede Planer revidere og til dels omarbeide efter de Anvisninger, som Kollegiet, støttet til de indkomne Betenkninger og sin egen Prøvelse, meddelte, dels til Sammenligning at lade udarbeide foreløbige Planer og Overslag til twende helt nye Hjelpeanstalter, hver beregnet paa 200 Patienter, til hvilke Kollegiet efter Samraad med Overlägen for St. Hans Sindssygehospital, fra hvem Ansydningen om Hensigtsmæssigheden af saadanne nye Hjelpeanstalter var fremkommet, meddelte det nærmere Program.

Disse Kollegiets Anvisninger ere selvfølgelig blevne fulgte. Planen til Viborg-Anstalten's Omændelse til et Asyl for uhelbredele Sindssyge er under Veileddning af Professor Dr. med. Gådecke n bleven undergivien en gjennemgribende Revision,

af hvilken er fremgaaet endelige Planer til Strafanstaltens Bygningers Omdannelse til et Asyl for 300 uhelbredelige Sindsdyge, med en Bekostning, der foruden hvad der medgaaer til den mulige Anskaffelse af nogle Jordarealer og til Inventarium, er anslaaet til 262,000 Kroner. I Forbindelse hermed er der udarbeidet foreløbige Planer til Opsørelse af 2 nye Hjelpeanstalter, hvor beregnet paa 200 Patienter; til Opsørelse af de hertil henholdsive Bygninger (altsaa uden Hensyn til eventuel Tilveiebringelse af Jordarealer og Anskaffelse af Inventarium) var anslaaet at ville medgaa ca. 940,000 Kroner, et Beløb, der dog allerede efter et aldeles foreløbigt Gjennemgang af Planerne med Visshed kunde figes ikke at være tilstrekkeligt.

Sil at lade udarbeide Planer til en ny Anstalt for helbredeelige og uhelbredeelige Patienter, svarende til de twende, som allerede haves, fandt Ministeriet paa Sagens døvcerende Standpunkt ikke Anledning, idet man maatte formene, at man i de til de twende bestaaende Anstalters Opsørelse og Udvældelse medgaaende Beløb under fornedenst Hensyn til de senere Aars stigende Priser for Jord og for Byggearbeider hande det fornødne Udgangspunkt til et foreløbigt, til Sammenligning tilstrekkeligt Skøn, hvorefter det maa antages, at der til en saadan Anstalt (uden Hensyn til Inventarium) vil medgaa 1,500,000 à 1,600,000 Kroner.

Bed derefter at forelægge Sagen i sin Helhed for det kgl. Sundhedskollegium til endelig Ørfstelse udtalte Ministeriet udtrykkeligt, at om det end herefter maatte formenes, at den tilstedevarende Mangel paa Plads med den ubetinget mindste Bekostning og sandsynligvis ogsaa hurtigst vilde afhjelpes ved en Omdannelse af Viborg Strafanstalts Bygninger, saa kunde dog selvfølgelig derfor disse to for en saadan Omdannelse foreløbigt talende Momenter ikke ubetinget komme i Betragtning. Det Ministeriet deraf for saa vidt overlod det til det kgl. Sundhedskollegium frit at bedømme, hvilken Indslydelse der i Valget mellem de flere foreliggende Alternativer — Opsætelsen af en helt ny Anstalt, Opsætelsen af to nye Hjelpeanstalter og Omdannelsen af Bygningskompleket i Viborg — maatte tillægges de anførte Momenter, troede man derimod at burde anmode Kollegiet om ved sine Overveielser særligt at have Øpmærksomheden henwendt paa Spørgsmålet om, hvorvidt det kan antages, at det Skridt, man nu er ifaerd med at foretage for Tilveiebringelsen af de fornødne Optagelsesanstalter for Sindsdyge, er et endeligt eller i det Mindste for en lang Tid nærmeste afsluttende. Besvares navnlig dette Spørgsmål bekræftende, saa maatte Ministeriet erkende, at Betydningen af ved Valget mellem de flere Alternativer at vælge det absolut bedste uden Hensyn til økonomiske Fordele og uden Hensyn til den noget længere Tid, der muligt vilde hengaa, for den umiddelbart overhængende

Pladsmangel afhjelpes, med betydelig Styrke gjør sig gældende. Hvis det derimod i Betragtning af, hvad der allerede foreligger om Antallet af Sindsdyge, og henset til, at der stedse stærkere hæver sig Stemmer for, at det Offentlige ogsaa skal overtage Ledelsen af Foranstaltningerne til at lindre Idioters, Epileptikeres og andre lignende for Eiden tildels fra Sindsdygeanstalterne udelukkede Personers Tilstand, tør antages, at der om ikke lang Tid vil gjøre sig Krav gældende paa yderligere Foranstaltninger, har det forekommet Ministeriet, at det, der taler for at vælge det Alternativ, hvorved den stærkt paatængende Mangel paa Plads hurtigst og med den mindste Bekostning afhjelpes, ikke Lidet vinder i Vægt, selv om det erkendes, at det ikke er ubehæftet af Mangler, idet der for saa vidt kun bliver Tale om et Gjennemgangssted. Den foreløbige Afhjelpning af de tilstedevarende Krav vilde da tilstede en saadan omhyggeligere og alsidigere Ørfstelse og Forberedelse af de videre Skridt, som man, Forudsætningens Rigtighed givet, vistnok med Nette maa tillegge det stor Betydning at åbne Rum for, og hertil kunde da spøies, at der under Hensyn til den Udvældelse, Statens Opgave med Hensyn til Forsorgen for Personer med abnorme Sindsstændte i de nærmeste Aar muligt vil faae, upaatvirkeligt senere i ethvert Fald lettelig vilde kunne findes en passende Anwendung for de omdannede Bygninger i Viborg.

Det kgl. Sundhedskollegium har nu underste Januar d. 2. meddelt Justitsministeriet sin endelige Betenkning i Sagen. Kollegiet har i denne udtalt, at den Revision af Planerne til et Asyl i Viborg for uhelbredeelige Sindsdyge, som under Professor Gædebens Ledelse er udført, er gjennemført med stor Dygtighed; at alle de Hensyn, som efter Kollegiets tidligere Anvisning burde haves for Døie, i det Væsentlige ere blevne fuldstgjorte; at der ligelædes er taget omfattende Hensyn til de af Overlegerne ved Sindsdygeanstalterne fremsatte Bemærkninger; at der vel i Planernes Enkeltheder er nogle Punkter, i hvilke smaa Forandringer kunne finde Sted, men at disse alle ere af den Beskaffenhed, at de med Lethed kunne overførtes under selve Udførelsen og uden forøget Bekostning, kun at der strax bør sørges for endnu en Udgangstrappe paa et enkelt Sted i Bygningen; at det vel er muligt, at der kan anbringes et større Antal Patienter end 300, men at det dog vil være forsigtigst nu ikke at gjøre sikker Regning paa et større Antal end det nævnte; samt endelig at Kollegiet i det Hele kan erklaere, at den i Reglen saare vankelige Opgave at omdanne en i en ganske anden Hensigt opført Bygning til et formaalsstjenligt Opholdssted for Sindsdyvage her er løst med saa meget Held, at Kollegiet maa tilraade, at den foreliggende Plan gjennemføres, saa fremt maatte vise sig, at man ikke uden meget stor Bekostning vilde kunne faae Opgaven løst gjennem

2 Pleieanstalter, særligt opførte i dette Dni med og satte i Forbindelse med de bestaaende Asylter ved Bordingborg og Aarhus.

Hvad de i saa Henseende udarbeidede Planer angaa — til hvil Gjennemførelse der, som det vil erindres, var anslaaet at ville medgaa et Beboel af 940,000 Kroner — bemærker imidlertid Kollegiet, at der, affet fra at de, forinden der funde være Spørgsmaal om at bygge efter dem, maatte undergaa en gjennemgribende Revision, ingen Lov kan være om, at der er økonomiseret for stært med Bladsen, og om at de formaalstjenlige Anstalter af den nævnte Art vilde koste mere end i det udarbeidede Overlag beregnet, eller at der, saafremt de skulde opføres for den beregnede Sum, kun vilde kunne rumme et betydeligt mindre Patientantal.

Det kgl. Sundhedskollegium tiltræder ganste Ministeriets Mening om, at det for en god Af- gjørelse af det foreliggende Spørgsmaal om Indretningen af en Evaluationsanstalt for de be- staaende Asylter er af Vigtighed, at man først et Blif ud i Fremtiden og tager i Betragtning, hvilke Krav der dels paa Grund af det stigende Antal af de Sindsfyge, der ty til Asylterne, dels paa Grund af de i den senere Tid fra nogle Si- der fremkomme Fordringer paa, at Staten skal tage sig af Epileptikere, Idioter og andre lignende ulykkelige Memesfer, kan blive at fyldestgjøre i den Fremtid, der nu nogenlunde kan overskues, og hvorledes da dette maatte ske. Kollegiet har dog nogen Lov, om det vil være hensigtsmæs- sigt nu at lade sin Tanke døale ved den sidst- nævnte Kategori. Epileptikerne hør ikke anbringes i føregående for dem indrettede Anstalter, men, som nu, dels i Sindsfygeanstalterne, naar de ere sindsfyge, dels i almindelige Pleieanstalter, naar de ikke ere det. Idioterne hør heller ikke paa no- gen Maade bringes ind i Sindsfygeanstalterne; for dem hør der være Opdragelsesanstalter og se- nere en ganste speciel Forsorg, som bedst udføres ved private Krediter, der jo ogsaa hos os ere satte stært i Bemægelse i denne Retning; det Samme gjælder om Blinde og Døvstumme. Derimod for- tñner ganste vist Hensynet til det voksende Antal af de Sindsfyge, der søger til Asylterne, den alvor- ligste Optørhømhed. Materialet for denne Sags rette Bedømmelse er vel for Dieblifiket ikke aldeles tidssvarende; thi den sidste Tælling af Sindsfvage, der blev foretagen sammen med Folketællingen i 1870, er, saavidt vides, endnu ikke blevet bear- beidet af det statistiske Bureau, og selv om dette var fæt, vilde man dog neppe deraf kunne drage nogen sikker Slutning om, hvor mange Sindsfyge der nu er, som trenge til Indlæggelse i et Asyl, thi Afgjørelsen heraf beroer paa en Mengde Om- stændigheder, som ikke kunne komme frem ved Folketællinger. Det er imidlertid efter tidligere Tællin- gers Resultater aldeles utvivlsomt, at der er et langt større Antal Sindsfvage her i Landet, end

der er Plads til i Asylterne, selv naar den nu projekterede Udvælelse bliver udført; men det kan paa den anden Side ikke nægtes, at adskillige Sindsfvage befinde sig ret vel ved privat For- pleining, eller i alt Fald, at deres Forfølgere ikke ønske at indlejge dem i Asylterne. Den eneste praktisk brugbare Maalestok, som kan anlægges for Trangen til nye Asylter, er da Tilvexten i Asyl- patienternes Antal og det Antal Begjæringen om Optagelse, som Asylterne maa afflaa, og i denne Henseende har man desværre i den senere Tid gjort saa sorgelige Erfaringer, at man ingenlunde bør stole paa, at det Foretagende, som nu forberedes, kan betragtes som afsluttende. Der er imidlertid ingen Lov om, at man ved nu at gjøre det muligt for de bestaaende Asylter at kunne evaluere mindst 300 af deres Patienter til en vel indrettet Pleieanstalt, vil vinde hærdeles meget, og at man derved vil faae Tid til behørigt at over- veie og forberede de Forholdsregler, som Trangens videre Udvilning senere maatte gjøre nød- vendige.

I denne Henseende anbefaler Kollegiet særligt en Plan, som af Sr. Professor Jensen for nogle Aar siden blev meddelt Kollegiet, til at an- bringe saafalde Kolonier i umiddelbar Forbindelse med Asylet ved Bordingborg. Han havde tent sig, at der paa Anstaltens Mark skulde opføres Huse, i hvilke man anbragte Mand, særlig Haandværkere, som iforveien ved at tjene som Op- fynsmand paa Asylet, varie blevne fortrolige med, hvorledes uhelbredelige Sindsfvage rettest om- gaaes, og gav saadanne Syge, som egnede sig der- til, i Pleie hos disse under stadigt Tilsyn fra Asylets Leger. Dette vilde uden Lov ikke alene blive en billigere Anbringelsesmaade, men tillige en for adskillige Sindsfyge mere tiltalende og tjen- lig. Kollegiet udtalte ogsaa den Gang sin An- hændelse til Sr. Professor Jensen for den givne Meddelelse og opfordrede ham til at bearbeide den videre; det er endnu af den Mening, at denne Tanke fortjener megen Optørhømhed og at der mulig ved dens videre Bearbeidelse vil kunne vindes noget Betydeligt for den bedste Behandling af de Sindsfyge her i Landet.

I Henhold hertil og i Forbindelse med hvad Kollegiet har erklaaret om den omarbeidede Plan til Viborg Fængsels Indretning til en Evaluations- anstalt, anråger Kollegiet sluttelig paa

- 1) at Ministeriet vil føge de fornødne Midler erhvervede til Gjennemførelsen af den nu foreliggende Plan;
- 2) at Ministeriet vil overdrage Kollegiet at føge Tanken om at anbringe et vist Antal Sinds- fvage i Kolonier, som sættes i Forbindelse med de bestaaende Asylter ved Aarhus og Bordingborg, underkastet en nærmere Prøvelse og eventuelt, muligvis efter foregaaende Prøvelse i en særlig Kommission, at frem- komme med Forslag til dens Udførelse.

Efter denne Udtalelse af den høieste sagkyn-dige Myndighed maa der efter Justitsministeriets Menning lægges afgjørende Vægt paa det økonometiske Hensyn, hvorefter selve Omdannelsen af Bygnin-gerne i Viborg med tillæg af fornydende Beløb til muligt Indtjæb af Jord, selv om Verdiens af disse Bygninger, til Nedbrydning og Grunden, højt regnet til 100,000 Kroner, tillæges, kun vil kreve 400,000 Kroner, medens to nye Hjælpe-anstalter mindst ville udtræve 1,000,000 Kroner og en hel ny Anstalt for helbredelige og uhel-bredelige Patienter, beregnet paa 400 Patienter, vil nødvendiggøre en Udgift af c. 1,500,000 à 1,600,000 Kroner. I Overensstemmelse hermed er det saaledes i Lovforslagets § 1 foreslaaet at strafe til at omdanne den nedlagte Strafanstalt i Viborg til et Asyl, bestemt til Modtagelse af 300 i Østif-terne, med Undtagelse af København, og i Nørrejylland hjemmehørende uhelbredelige Sindssyge.

Hvad angaaer Utdelelsen af de til den fore-slaaede Omdannelse medgaaende Beløb skal Ministeriet bemærke, at man vel ingenlunde har tabt Spørgsmalet af Syne om at lade Udgifterne til samtlige Sindssygeanstalter efter forudgaaet Over-enkomst og Opgjørelse med Staden København, der har sin egen kommunale Anstalt, blive til Statsudgifter. For Tiden har Ministeriet dog ikke været i Stand til at fremkomme med dertil sig-tende Forslag. Dels har det, saalænge det under de stedfundne Overveielser maatte stille sig wiist, hvilke yderligere Udgifter, Afhjælpslen af den Trang til Plads, der nærmest gør sig gjeldende i de Anstalter, i hvilke Staden København ikke er holdtager, vilde medføre, maattet stille sig som meget uhenrigtsmæssigt at indlede de Forhandlin-ger med Københavns Kommune, som Sværhættel-sen af en saadan Plan selvstændig forudsætter, dels har Ministeriet forment, at den videre Gang af det Rigsdagen forelagte Lovforslag om den offent-lige Fattigforsørge, der fra mer end en Side bergrer det nævnte Spørgsmaal, høst maatte være noget mere overfluelig, end den for Tiden er det. Hertil kommer endelig, at Finansministeriet i Anledning af Justitsministeriets Hemvendelse i saa Henseende har udtalt Betingeligheder ved, at der paadrages Statskassen en saa stor og stadig stigende Udgift, som Deckningen af Sindssygeanstalternes Underhållance vilde være, og i ethvert Fald be-stemt har modsat sig, at dette Spørgsmaals Be-

svarelse foregriges ved den her foreliggende enkelte Side af Sagen. Under disse Omstændigheder skinner Ministeriet ikke rettere, end at det, naar Afhjælp-ningen af den paatragende Mangel paa Plads til Anbringelsen af Sindssyge ikke skal lide en alt andet end sagsælig Udsættelse, er nødvendigt foreløbigt med Hensyn til Omdannelsen af An-stalten i Viborg at forblive i det ved Pl. af 13de Oktober 1847 og Lov af 23de August 1853 anvisste Spor, og dette turde være saameget mindre be-tenklig, som derved dog i Virkeligheden ikke skabes nogen Prejudice for Udgjørelsen af hint Spørgsmaal, naar dette i beleilig Tid og efter fornøden Forberedelse senere reises.

I den Omstændighed, at det lige indtil den allersteneste Tid har maattet stille sig som wiist, om det endelige Valg for Ministeriets Vedkommende vilde falde paa Omdannelsen af Bygningerne i Viborg, og i den samtidige Nødvendighed af om muligt at forelægge Sagen i Rigsdagens inde-verende Samling, ligger endelig Grunden til, at der ikke har været Lejlighed for Ministeriet til at lade Arkitektens Overslag undergive yderligere sag-kynlig Bearbeidelse. Saavel af den Grund som ogsaa fordi der ved Overslag, der angaa Omdannelse af ældre Bygninger, stedse kun vil kunne erholdes en tilnærmedsvis Noigtighed, og da der endelig mangler Forlag og Overslag til Anstal-tens eventuelle Forsyning med Inventarium, vil Ministeriet ikke kunne forelægge nogen Sum som et Maximum, der ikke maad overstrides. Ligesom det imidlertid er en Selvfolge, at Ministeriet ubetin-get vil anse sig bundet ved de Rigsdagen fore-lagte Byggeplaner, alene med den ovenberørte ubetydelige ændring i Henseende til Anbringelsen af en Trappe, saaledes tør Ministeriet forudsætte, at der med saameget mindre Betingelighed vil kunne gives Ministeriet den i Forslagets § 1 begjærtte Hemvndigelse, der ikke er vider end hvad der blev tilstaaet ved Lovene af 20de August 1853 og 16de Februar 1856, som der for indeverende Finantsaar kun begjeres et Beløb af 160,000 Kroner, og der saaledes vil blive tilstrækkelig Lejlighed til, naar de yderligere Beløb, der blive fornyede, begjeres paa Finantslov, nærmere at prøve og begrænse de Krav, der maatte stilles.

Med Hensyn til Forslagets § 4 bemærkes, at denne er stemmende med Lov af 3die April 1868 § 4.

København 31-1-74

Her Professor Selmer!

KL 2/32. 3/74

Jeg træer nu al have
bragt i Espering, hvem der
er den egentlige Rose af
Flamur over Viborg Straffes-
austaltekts Aundommebe, og
hander es Ricard. Jeg
talte med han denne
- ved en tiefeligt Lejlighed-
strug efter Styttor, men
Lantaleen antog hurtig en
raadslig Karakter, at jeg
afviod den snarest mulig.
Jeg har senere sige hader,
retning ad anden bei og

Sporet viser stortig hem til
Riaad. Godeken har statted
Ilaun og Overloge Tueren
gjor det vist ogsaa elles har
dog loach at ville det. For Si-
den undersøges man, hvor
stør Rekastninger ved hem-
dannelsen nu vil andra-
ge, og der synes at være us-
gen fremt lidt at antage, at
Ilaun vil strænge paa dette
steds, thi den hem, der vil
udfordres, bliver nok meget
stør. Praktisk taget, er det
for siden luted for mig at
udrette. Men da forandringer
vidensdig gjor en hav og en
stor Revilling, vil den kom-
me lidt at ligge for i Rigs-dagen,

og der vil da være hælighed
lidt at hale et bord med. For-
mædelig bliver det dog ikke
i denne Samling, hvilken jeg
af forskjellige Grunde heller
ikke ønsker for aanskeligt, og
Justitsministeren har al fraud
lidt at bruge det hamme.
Den politiske Stilling er for Si-
den meget uanskeligt, og det
vil være i højeste grad nödven-
dig, at alle Partier søger at
begrunde sig — der er også, me-
re end mange tro, en højlig-
heds for, at dette kan blive til-
ført, — hvis vi ikke lidt af
skal kunne intet i et af føre
at den beklagede slags.

Hed Stængs take og glædighed
til Ingster

Fjárbukhorn 22-3-74

Les Professor
Selmer!

Jeg hørte for Mødtagehen
af Hæftepræsene af Dr. Salves
nidste Afskriftning. ved Finants-
louens 3de Rechnung reiste
Justits ministeren Spørgs maa-
lek over Viborg Tugthus. Han
fik Revillingen til Horsens
Tugthus bividehæ men ikke
til Indkøb af Jord ved Viborg.
Man vor enig over efter jor-
dsg. eller Reinstilling af Jord
forenig Ministeren ikke
at optage Spørgs maalet over
Viborg Tugthus's bividehæ
til forhandling, saa at også

jeg måatte til. Jeg var corrigh
forberedt paa at behandle Spørgs-
maalene efter bedste Zone og hund-
heds collegiets Erfordring - oppfattet
at Tenges - var meget indbydende
for Mødtænkerne. Meningerne
om Realiteten ere meget delte bære
i Større og mindre, hvilket saavort
er ret glædeligt, da laget saa ikke
bliver Dootispørgs maal, men jeg
er temmelig sikker paa, at det
er et stort Fætal imod. Jeg sag-
de privat til Tenges, at jeg børte hund-
heds collegiets Erfordring med alle
dens forbehold vurder en Misundelse,
faling og efter noget forhandling
og krigshed herom, havende haue
i den ikke meget overbevisende

Faastænd, at han vedt kunde løse
og fortæra den, da han havde skrevet
den. Det varke vise, at han
hos måtte sætte laget i høj grad
paa Spørgs for at fåa de andre
Mødtænker med. Jeg udtogges
de oplysninger, der i Betenkni-
ngens fra Tivants udvalgt ere
givne fællesværdiget. Egyenploret
es meget overstreget og misundet
det, fordi jeg vilde have brugt det
ved min Udvalebning i Thue-
get og man maa da have sine Mot-
her. Dette kan jeg imidlertid und-
være, da jeg har skaffet mig et
andet Exemplar af hele Betenkningens,
men dette er bortet, saa at enkelte
Bladte ikke godt kunne udtages.
Med Håndtegningerne ved p. J. Petersen)

Dan eing fra det forr. Kollegium med en D.^o
f. W. tilgjeldende Peng angaaende der givelse
Ou ~~bog~~ dæmmede af Meloen hægteset nu
at Øylandstid for ufaelde dæmmer. Hædtegnet
(begravet af Z. Frederikssen, 10 D. angaaende
sporrbæredt af Frederik Christensen med
raad P. Blad, saadet i Falckesens
be Torshøjstid af ufaelde Øyland for
med føle fra efter Øffentligheden at til-
bagesænde vidsteg reg besøger, at den ~~med~~
forlængte Falckesens ~~med~~ regne føle
blive ~~med~~ ufaelde med føle dag.

11/7 1874

J.

til

det Eergh. Recordere Kollegium

De Eerched, herhøret ved Djørr, End. af D. 100

af 123 // 1874.